

Sisekaitseakadeemia
Politseikolledž

Marju Tooming
PS 030

AVALIK KOOSOLEK-AVALIK ÜRITUS TALLINNA
LINNAS

Lõputöö

Juhendaja:
Evelin Pajula

Tallinn 2007

ANNOTATSIOON

SISEKAITSEAKADEEMIA

Kolledž Politseikolledž	Kuu ja aasta Mai 2007
Töö pealkiri Avalik koosolek-avalik üritus Tallinna linnas	
Töö autor: Marju Tooming	allkiri:
<p>Käesolev töö on kirjutatud eesti keeles ning selle maht on 44 lehekülge. Töö on uurimus politsei tegevusest avaliku koosoleku teate ja ürituse loa taotluse kooskõlastamisel. Samuti avaliku koosoleku ja ürituse läbiviimise seadusest tulenevate nõuete rikkumiste menetlemisega seotud probleemidest, mis on tingitud Avaliku koosoleku seaduse ning teiste õigusaktide kitsaskohtadest ning vastuolust Eesti Vabariigi põhiseadusega.</p> <p>Antud teema raames viib töö autor läbi intervjuud Põhja Politseiprefektuuri politseiametnikega, kes oma igapäevases töös puutuvad tihedalt kokku avalike koosolekute ja avalike üritustega. Samuti on analüüsitud intervjuueeritavate vastuseid ning tehtud järeldusi.</p> <p>Töö tulemusel saab ülevaate praegu kehtiva avaliku koosoleku seadusest ja Tallinna avaliku korra eeskirjas sisalduvate puuduste kohta. Tulenevalt sellest on töö autor välja toonud kitsaskohad ning vastuolud, et anda senisel töökogemusel põhinevaid ideid ja ettepanekuid, edaspidiseks arvestamiseks avalikku koosolekut ja üritust reguleerivate õigusaktide väljatöötamisel.</p> <p>Töö on jaotatud nelja peatükki, kus esimeses peatükis käsitletakse avaliku koosoleku õigust kui põhiseadusest tuleneva sõnavabaduse õiguse realiseerimist, kuid samuti ka avaliku koosoleku ja ürituse mõisteid. Teise peatüki raames tuuakse välja politsei haldustegevus avaliku koosoleku ja ürituse korraldamise etapis ning politsei haldustegevus järelevalve teostamisel. Kolmandas peatükis toob töö autor välja kolm konkreetset juhtumit avaliku koosoleku läbiviimise nõuete rikkumisest. Samuti analüüsitakse intervjuu käigus saadud</p>	

andmeid politsei tegevuse kohta avaliku koosoleku ja -ürituse planeerimise ning läbiviimise etapis. Neljandas peatükis on ettepanekud õigusliku regulatsiooni osas, politsei tegevuses ning menetluspraktika soovitusel.

Töö kirjutamisel on püstitatud järgmine hüpotees: Seadused ja teised õigusaktid, mille alusel politsei teostab järelevalvet avaliku koosoleku-avaliku ürituse läbiviimisel, on puudulikud.

Võtmesõnad :avalik koosolek, avalik üritus, avaliku koosoleku teade, avaliku ürituse loa taotlus, nõuded, sõnavabadus, kogunemisvabadus, järelevalve

Keywords : public meeting, public event, notice of public meeting, application of public event, requirements, freedom of speech, freedom of gathering, surveillance

Säilitamise koht: Sisekaitseakadeemia

Kaitsmisele lubatud:

Juhendaja: Evelin Pajula

allkiri:

SISUKORD

ANNOTATSIOON	2
SISUKORD	4
SISSEJUHATUS	5
1. AVALIK KOOSOLEK JA AVALIK ÜRITUS	7
1.1 Avaliku koosoleku õigus kui põhiseadusest tuleneva sõnavabaduse õiguse realiseerimine	7
1.2 Avalik koosolek	9
1.2.1 Avaliku koosoleku läbiviimise nõuded Tallinnas.....	12
1.3 Avalik üritus	15
1.3.1 Avaliku ürituse läbiviimise nõuded Tallinnas	16
2. POLITSEI TEGEVUS AVALIKU KOOSOLEKU JA ÜRITUSE TOIMUMISEL.....	19
2.1 Politsei haldustegevus avaliku koosoleku ja avaliku ürituse korraldamise etapis.....	19
2.2 Politsei haldustegevus järelevalve teostamisel	24
3. VÄÄRTEGU- AVALIKU KOOSOLEKU LÄBIVIIMISE NÕUETE RIKKUMINE ...	28
3.1 Avaliku koosoleku läbiviimise nõuete rikkumine Tallinna linnas	28
3.2 Näited praktikast	29
3.3 Intervjuu analüüs.....	34
4. ETTEPANEKUD.....	38
4.1 Õigusliku regulatsiooni osas	38
4.2 Politsei tegevus	40
KOKKUVÕTE	43
PE3IOME.....	45
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	47
LISA 1.....	50
Intervjuu küsimused teema “Avalik koosolek-avalik üritus Tallinna linnas” raames....	50

SISSEJUHATUS

Läbi aegade on Eestis olnud seadusega reguleeritud avaliku koosoleku korraldamine, kuid avaliku ürituse läbiviimise kord on jäetud kohaliku omavalitsuse otsustada.

Kuigi avaliku koosoleku mõiste on avaliku koosoleku seaduses ¹ (edaspidi AvKS) välja toodud, ei ole seda siiski üheselt mõistetavalt defineeritud. Avaliku koosoleku mõiste määratlemine seaduse tasandil, ilma tõlgendusruumi jätmata, on leidnud vastakaid arvamusi.

Lõputöö üheks eesmärgiks on läbi analüüsi välja tuua praegu kehtiva AvKS-st tulenevad probleemid, kitsaskohad ning vastuolu Eesti Vabariigi põhiseadusega ² (edaspidi PS). Lisaks eelnevale üritab töö autor analüüsida võimalike muudatuste sisseviimise vajadust ja otstarbekust, kuna praegu kehtivas seaduses sätestatu, võib oluliselt pärssida nii isiku õiguspärast tegutsemist, kui ka riivata isiku põhiõigust sõnavabadusele. Samuti uurib autor politsei tegevust avaliku koosoleku teate ja avaliku ürituse loa taotluse kooskõlastamisel ning avaliku koosoleku ja avaliku ürituse läbiviimise seadusest tulenevate nõuete rikkumiste menetlemist.

Avaliku ürituse korda reguleeritakse kohaliku omavalitsuse poolt kehtestatud erinevate õigusaktidega. Tallinna linnas on selleks käesoleval hetkel Tallinna Linnavolikogu määrus nr 43 ³. Õigusakti kitsaskohaks on aga näiteks sanktsiooni rakendamise võimaluse puudumine avaliku ürituse korraldaja suhtes, kes eirab avaliku ürituse korraldamisel kehtestatud nõudeid.

Politsei, oma haldustegevuse avaliku koosoleku teate ja avaliku ürituse loa taotluse planeerimise ja korraldamise etapis kui ka järelevalve teostamisel, lähtub nii AvKS-st,

¹ RT I 1997, 30, 472, RT I 2002, 63, 387

² RT 1992,26,349, RT I 2003, 64, 429

³ Tallinna linna avaliku korra eeskiri ja avaliku koosoleku korraldamise nõuded. Tallinna Linnavolikogu määrus nr 43, 25.08.2005

Tallinna Linnavolikogu määrusest nr 43, Põhja Politseiprefektuuri käskkirjast nr 336⁴, PS-st ning politseiseadusest⁵ (edaspidi PolS), haldusmenetluse seadusest⁶ (edaspidi HMS).

Töö aluseks on võetud AvKS, Tallinna linna avaliku korra eeskiri ja avaliku koosoleku korraldamise nõuded, Põhja Politseiprefektuuri käskkiri nr 336, PS, PolS kui ka korrakaitseaduse eelnõu⁷ (edaspidi KosKS) ning selle seletuskiri⁸.

Antud teema raames viib töö autor läbi intervjuud Põhja Politseiprefektuuri politseiametnikega, kes oma igapäevases töös puutuvad tihedalt kokku avalike koosolekute ja avalike üritustega. Samuti on analüüsitud intervjueeritavate vastuseid ning tehtud neist järeldusi.

Töö on jaotatud nelja peatükki, kus esimeses peatükis käsitletakse avaliku koosoleku õigust kui PS-st tuleneva sõnavabaduse õiguse realiseerimist, kuid samuti ka avaliku koosoleku ja ürituse mõisteid. Teise peatüki raames tuuakse välja politsei haldustegevus avaliku koosoleku ja ürituse korraldamise etapis ning politsei haldustegevus järelevalve teostamisel. Kolmandas peatükis toob töö autor välja kolm konkreetset juhtumit avaliku koosoleku läbiviimise nõuete rikkumisest. Samuti analüüsib autor intervjuu käigus saadud andmeid politsei tegevuse kohta avaliku koosoleku ja avaliku ürituse planeerimise ning läbiviimise etapis. Neljandas peatükis on ettepanekud õigusliku regulatsiooni osas ja politsei tegevuses.

Töö kirjutamisel on probleemiks olnud teemakohase kirjanduse leidmine. Samuti on kohtupraktika avaliku koosoleku ning avaliku ürituse osas vähene.

Töö kirjutamisel lähtub autor järgmisest hüpoteesist: Seadused ja teised õigusaktid, mille alusel politsei teostab järelevalvet avaliku koosoleku-avaliku ürituse läbiviimisel, on puudulikud.

⁴ Avaliku koosoleku teate, avaliku ürituse ja spordiürituse loa taotluse menetlemise kord. Põhja Politseiprefektuuri käskkiri nr 336, 30.10.2006

⁵ RT 1990, 10, 113, RT I 2004, 54, 390, RT I 2005, 71, 548

⁶ RT I 2002, 53, 336, RT I 2005, 39, 308

⁷ Korrakaitseaduse eelnõu http://eoigus.just.ee/?act=6&subact=1&OTSIDOC_W=179363 19.04.2007

⁸ Korrakaitseaduse eelnõu seletuskiri http://eoigus.just.ee/?act=6&subact=1&OTSIDOC_W=179363 19.04.2007

1. AVALIK KOOSOLEK JA AVALIK ÜRITUS

1.1 Avaliku koosoleku õigus kui põhiseadusest tuleneva sõnavabaduse õiguse realiseerimine

PS § 45 järgi on igal inimesel õigus vabalt levitada ideid, arvamusi, veendumusi ja muud informatsiooni sõnas, trükis, pildis või muul viisil. Seda õigust võib seadus piirata avaliku korra, kõlbluse, teiste inimeste õiguste ja vabaduste, tervise, au ning hea nime kaitseks. Sarnaselt on sõnastatud ka Euroopa inimõiguste konventsiooni sõnavabadust käsitlev paragrahv 10.

Sõnavabadust kui inimõigust peetakse demokraatia nurgakiviks ning vältimatuks eelduseks. Seda põhjusel, et valitsevate jõudude huvides on ajalooliselt olnud teisitimõtlejate arvamuste mahasurumine. Seejuures antakse sõnavabaduse kaitsel eluõigus mistahes ideedele, ka šokeerivatele ning häirivatele, sõltumata nende sisust või poliitilisest korrektsusest määrani, kus vastavate ideede levitamine ei satu vastuollu teiste isikute õiguste ja vabadustega. Sellise laiaulatusliku tolerantsi põhjuseks on tähtsus, mida demokraatlikule riigikorraldusele omistatakse.⁹

Kuna iseäranis avalikus sfääris peab olema tagatud võimalus oma seisukohtade vabaks väljendamiseks, rakendatakse just poliitilise sisuga teabe leviku piiramise kontrollimisel kõikides demokraatlikes riikides erakordselt rangeid standardeid¹⁰. Lähtudes sõnavabaduse rollist demokraatia arendamisel ja kindlustamisel on Euroopa Inimõiguste Kohus korduvalt väljendanud kriitikat sõnavabaduse piiramise suhtes „avaliku korra“ kaitse eesmärgil.

Sõnavabaduse tihedat seost koosolekute pidamise õigusega on tunnistanud nii Euroopa Inimõiguste Kohus kui ka muud rahvusvahelised õiguskaitseorganid, mille praktika saab just võrdleva argumentatsiooni kaudu kahtlemata olla abivahendiks siseriikliku õiguse tõlgendamisel.

⁹ Õiguskantsleri Allar Jõksi vastus Riigikogu liikme A.Herkeli ja J.Leppiku arupärimisele, Riigikogus 7.oktoobril 2002

¹⁰ Ernits, M. 2007. Avalik väljendusvabadus ja demokraatia- Juridica, I, 18

PS § 47 sätestab kõigi õiguse ilma eelneva loata rahumeelselt koguneda ja koosolekuid pidada. Seda õigust võib seadusega piirata riigi julgeoleku, avaliku korra, kõlbluse, liiklus- ja koosolekust osavõtjate ohutuse tagamiseks ning nakkushaiguste leviku tõkestamiseks.

Primaarseks tuleb siin pidada esimeses lauses sätestatud koosolekuvabaduse põhimõtet ¹¹-kõigil on õigus ilma eelneva loata koguneda ja koosolekuid pidada.

Siiski ei ole ükski vabadus absoluutne ning võib tekkida situatsioon, kus teatud piirangute seadmine konkreetse vabadusõiguse kasutamiseks on vajalik, kas siis avaliku rahu või julgeoleku vms nõuete tõttu. PS ei anna piiramatut voli igasuguste koosolekute pidamisele piiranguid kehtestada, vaid sätestab, et seadusega tuleb määratleda juhud, mil piirangut rakendada ning millised need piirangud on .

Käesoleval hetkel on selleks seaduseks AvKS. Kuigi PS-st tulenevalt §-de 45 ja 47 näol ei ole tegemist piiramatute õigustega, peab piirang olema sätestatud seaduses ja proportsionaalne. Samuti on oluline, et piirang tulenevalt seadusest on piisavalt selge ning tegelikult ka vajalik.

Kogunemisvabaduse piirangud võivad olla selle keelamine, lõpetamine, osavõtjate arvu piiramine, selle rahumeelsuse kontrollitavuse tagamiseks või üksikute isikute koosolekule mittelubamine või neil oma seisukohtade väljendamise keelamine. Samuti loetakse piirangu alla karistamist keelatud koosoleku korraldamise või sellel osalemise eest.

Siiski ei tohi kogunemisvabaduse piirangud takistada ega hirmutada inimesi rahumeelselt oma seisukohti väljendamast. Piirangud on õigustatud igapäevaste häirete vältimiseks: eelkõige transpordi ja liikluse, aga ka riigi julgeoleku ning teiste isikute turvalisusega seoses ¹².

¹¹ Maruste, R. 2004. *Konstitutsionalism ning põhiõiguste ja-vabaduste kaitse*. Tallinn: Juura, 544

¹² Truuväli, E.J. & Kask, O. & Lehis, L. & Lindpere, H. & Lõhmus, U. & Madise, Ü. & Merusk, K. & Narits, R. & Olle, V. & Põld, J. & Schneider, H. 2002. Eesti Vabariigi Põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Juura Õigusteabe AS. Tallinn, 322

1.2 Avalik koosolek

26.03.1997. a vastu võetud AvKS § 2 kohaselt mõistetakse avaliku koosolekuna väljakul, pargis, teel, tänaval, või muus avalikus kohas vabas õhus korraldatavat koosolekut, demonstratsiooni, miitingut, piketti, religioosset üritust, rongkäiku või muud meeleavaldust.

Eesti Vabariigi ajaloos on tegemist esimese korraga, kus koosoleku mõiste on defineeritud seaduse tasandil - koosoleku mõistet ei määratlenud Vabariigi Valitsuse poolt ajutise valitsemise korra § 12-e alusel 1.oktoobril 1921. a vastu võetud „Ajutine seadus koosolekute kohta maa-alal, kus sõjaseadus kaotatud“, Riigikogu poolt 1. juunil 1922. a vastu võetud koosolekute seadus ega 19.aprillil 1938. a riigihoidja poolt dekreedina antud koosolekute seadus.¹³

Asjaolu, et avaliku koosoleku mõiste 1997. aasta AvKS –s käsitlemist on leidnud, ei anna siiski vastust avaliku koosoleku mõistega seoses tekkida võivatele ning otsustamisel tähtsust omavatele küsimustele. Määratledes küll seaduse tasandil avaliku koosoleku mõiste, on seaduseandja jätnud täitevvõimule teatud otsustusulatus küsimustes, millised ühiskondliku elu avaldused arvata kaetuks avaliku koosoleku mõistega ning millele seetõttu kohaldada avaliku koosoleku seaduse norme.

AvKS ei defineeri paragrahvis 2 toodud mõistete sisu ega ulatust. Samas võib mõiste „muu meeleavaldus“ põhjal järeldada, et avaliku koosoleku mõiste tõlgendamisel on primaarne mõiste „meel(sus)e avaldus“, mis laieneb ühise nimetajana kõikidele avaliku koosoleku vormidele. AvKS eelnõu arutamisel Riigikogus toonitas eelnõu esitaja, toonane justiitsminister P.Varul korduvalt: “AvKS § 2-st mõistete avalik koht ja muu meeleavaldus defineerimine seaduse tasandil ei ole soovitatav ning mõistete täpse sisu peab selgitama rakendus-, sealhulgas kohtupraktika”¹⁴.

¹³ Aaviksoo, B. 2004. Avaliku koosoleku mõistest sõnavabaduse valguses- Juridica, VII, 488

¹⁴ Riigikogu. IV istungi järk 06.11.1996.Riigikogu stenogramm. Tallinn.
<http://web.riigikogu.ee/ems/stenograms/1996/11/t96110607.html> 05.03.2007

Samas leiab Põhja Politseiprefektuuri politseiprefekt Raivo Küüt, oma vastuses ¹⁵ õiguskantsleri arupärimisele seoses Eesti Vabariigi 86. aastapäeva kaitsejõudude paraadil aset leidnud vahejuhtumiga leiab, et “politseiametnikele seaduse rakendajana, kes definitsiooni puudumisel peavad igal üksikjuhtumil iseseisvalt sisetunde alusel hindama, kas tegemist on avaliku koosolekuga avaliku koosoleku seaduse mõttes või mõne muu üritusega, ei ole taolise hindamisruumi jätmise otstarbekas”.

Kui võtta arvesse lingvistilist tõlgendusviisi, mis viitab sõnade tähendusele nii, nagu nad kirjas on, siis näiteks Eesti kirjakeele seletussõnaraamatu järgi võime sõnale „meeleavaldus“ leida definitsiooniks „oma (poliitilise) meelsuse, nõudmiste, protesti, heakskiidu vms avalik väljendus (hrl. rongkäigu, miitingu jne näol) ¹⁶. Arusaam, et iga sõna osutab millelegi ning sõnadel on alati otsene tähendus, mida on võimalik argumentatsioonis edukalt kasutada, on ekslik. Sõnadel ei ole olemas põhilist tähendussisu-iga sõna on kontekstisidus ehk kontekstist sõltuv ning ka „muu meelevaarduse“ sisustamisel tuleks vaadelda konteksti, milles see sõna esineb ¹⁷.

AvKS käsitleb muud meelevaardust kui ühte koosoleku alaliiki. Üldise keeleteooria kohaselt ei saa mõiste osis olla suurem mõistest enesest. Näiteks tava- ehk üldkeeles ei ole koosoleku mõiste kuidagi ühitatav plakati, loosungi vms hoidmisega ühe isiku poolt või lendlehtede jagamisega möödakäijatele.

Teoreetilises kirjanduses ollakse valdavalt seisukohal, et lingvistilisest argumentatsioonist üldjuhul ei piisa ning seaduse teksti mõtte selgitamisel on lisaks keelereeglitele vajalik pöörduda ka teiste tõlgendamiskategooriate poole. ¹⁸

Iga seaduse elluviimise juures tekib terve rida küsimusi, mille peale seadus otsekohe vastust ei anna. Sarnaseid tekkivaid küsimusi tuleb lahendada vastavalt seaduse mõttele,

¹⁵ Avalik koosolek Eesti Vabariigi 86. aastapäeva kaitsejõudude paraadil. Põhja Politseiprefektuuri R.Küüdi kiri õiguskantsleri asetäitja-nõunikule M.Ernitsale 26.märtsist 2004 (nr 7-3/36)

¹⁶ Eesti kirjakeele seletussõnaraamat.1999. III kd, 2 vihik. Tallinn, 379

¹⁷ Aarnio, A. 1996.*Õiguse tõlgendamise teooria*. Tallinn:Juura, 132

¹⁸ Aaviksoo, B. 2004. Avaliku koosoleku mõistest sõnavabaduse valguses- Juridica, VII, 490

kusjuures mitte üksi käesolevat seadust, vaid ka teisi maksvaid seadusi arvesse tuleb võtta¹⁹. Ka tänapäeval juhitudakse samast põhimõttest.

Avaliku koosoleku seadus on tihedalt seotud PS §-dega 45 ja 47 ning igal konkreetsel üksikjuhtumil tuleb hinnata, võttes arvesse ja juhindudes PS sätetest, kas tegemist on avaliku koosolekuga AvKS-e mõttes.

Koosolekuõiguse teooria²⁰ järgi iseloomustavad koosolekut järgmised kriteeriumid:

1. osavõtjate paljusus- koosolek eeldab kahe või enam isiku osavõttu
2. koosolekul peab olema eesmärk, siht, idee, mille taotlemine peab piirduma koosoleku kestvusega, koosoleku lõppemisega loetakse ka eesmärk saavutatuks
3. organiseeritus- rahvas on kogunenud kellegi algatusel või kutsel. Koosolijate vahel peab olema võimused ja võimuvahekord. Koosolek ei ole nt spontaanne rahvakogunemine, kasvõi liiklusõnnetuse vaatamiseks.

Avaliku koosoleku mõistet käsitleb ka KorKS-se eelnõu § 58, mis sätestab, et avalik koosolek on inimeste koos olemine avalikus kohas ühise eesmärgiga kujundada või väljendada oma meelsust.

Seaduse tõlgendamisel tuleb lisaks kirjutatule lähtuda iga üksikjuhtumi puhul ka seadusandja mõttest, tahtest ning PS sätetest. Tulenevalt sellest tuleks kaalutleda isikute õiguste ja vabaduste piiramise kohasust ja proportsionaalsust, mis üldjuhul on tekitanud arvamuste erinevust. Soov selgete juhtnõude ja eksimisevõimaluse minimeerimise järele on mõistetav. Ometi on tegelik elu tihtipeale keerukam ning kõigi ette tulla võivate eluliste situatsioonide detailne mahutamine kirjutatud normi koosseisu on praktiliselt ilmvõimatu ning tegelikult ka mittesoovitav. Teatud paindlikkus ning jäikade lahenduste vältimine, mida kõrge detailiseerituse astmega õiguskord paratamatult kaasa tuua võib, tagab üksikjuhtumi õiglase lahendamise, mis muuhulgas võtab arvesse õiguse ja ühiskonna arengut ning selle poolt esitatavaid nõudeid.

¹⁹ Madisson, E 1922/38. Koosolekute seadus.- Politseileht, 637

²⁰ Koosolekuvabadusest Eesti õiguses, <http://www.minut.ee/article.pl?sid=03/02/12/2128248> 03.03.2007

1.2.1 Avaliku koosoleku läbiviimise nõuded Tallinnas

Avaliku koosoleku korraldamisel juhendatakse AvKS-st. Kui Tallinna linna avaliku korra eeskiri ja avaliku koosoleku korraldamise nõuded räägib avaliku koosoleku teatamisest ning avaliku koosolekuga kaasnevate kohaliku omavalitsuse kulude hüvitamisest, siis eelkõige tuleks vaadelda AvKS-st tulenevaid sätteid.

AvKS §-dest 3 ja 5 nähtub, millistel juhtudel on keelatud avalikku koosolekut korraldada. Jällegi on seadus jätnud võimaluse, selles paragrahvis olevate punktide, tõlgendamiseks. Näiteks, keelatud on korraldada avalikku koosolekut, mis õhutab rikkuma avalikku korda või riivab kõlblust. Siinkohal tuleb vaadelda ennekõike kahte mõistet- „avalik kord“ ja „kõlblus“.

Ühtne ning kogu Eesti territooriumil üldisena tunnustatud avaliku korra määratlus kahjuks seniajani puudub. Seetõttu KorKS eelnõu tähtsust sellise lünga täitjana on ilmselt raske ülehinnata.²¹

Riigikohtu kriminaalkolleegium on oma otsusega kinnitanud, et avalik kord hõlmab tavade, heade kommete, normide või reeglitega kinnistatud isikutevahelised suhted ühiskonnas, mis tagavad igäühe avaliku kindlustunde ning võimaluse realiseerida oma õigusi, vabadusi ja kohustusi.²²

Samuti on püütud ka avaliku korra mõistet sisustada kohalike omavalitsuste avaliku korra eeskirjades, kus selle all on enamasti mõistetud kitsalt avalikus kohas käitumise nõudeid.

KorKS eelnõu § 3 järgi on avalik kord õigusaktidest tulenev elukorraldus, millega tagatakse isiku õiguste ja vabaduste kaitse, ühiskonna turvalisus, avaliku võimu ning avalike teenuste toimimine. Antud mõistet on eelnõus defineeritud eelkõige üksikisikute õiguste ja vabaduste, avalikku võimu kandvate institutsioonide ning ühiskonnas tervikuna hinnatavate moraalsete väärtuste (käitumisreeglite) kogumina, nõnda et tagatud oleks turvalisus, isikute elu ja tervise ning vara kaitse²³.

²¹ Aedmaa, A. 2004. Avaliku korra kaitse Eesti õigusruumis- Juridica, VII, 501

²² RKKKo 10.09.1996- RT III 1996, 25, 334

Eesti õigusaktides kasutatakse laialdaselt mõistet “kõlblus”, kuigi seaduse tasandil puudub sellele mõistele konkreetne definitsioon.

Eesti keeles samastatakse kõlblust enamasti moraaliga. Moraal on ühiskonna poolt aktsepteeritud käitumisnormide, tavade ja seaduste kogum, väliselt nõutavad reeglid ja tavad²⁴. Moraal on seotud kultuuri ja eluviisiga.

AvKS §-st 5 lähtuvalt on avaliku koosoleku läbiviimine keelatud:

- piiripunktis ja riigipiirile lähemal kui 300 meetrit
- kaitsejõudude väeosa ja kaitseväeasutuse territooriumile lähemal kui 50 meetrit
- sillal, rööbasteel ja kaevanduses
- kõrgepingeliini all; nakkushaiguse levikualal
- looduslikult ohtlikus või muus isikutele ohtlikus kohas.

KorKS eelnõu § 62 määratleb analoogselt kehtiva AvKS §-ga 5 kohad, kus avalik koosolek on keelatud. Eelnõu välistab aga absoluutse keelu koosoleku pidamise kaitsejõudude väeosa või kaitseväeasutuse territooriumi läheduses, samuti sillal, kaevanduses või rööbasteel, leides, et taoliste koosolekute pidamise täielik keelamine sellistes kohtades ei ole põhjendatud²⁵. Keelu või piirangu kehtestamisel tuleb lähtuda igast konkreetsest juhust (osavõtjate arv; konkreetne koht, kus koosolekut korraldatakse). Kehtiv regulatsioon aga välistab nt alati rongkäigu liikumise, kui see peaks suunduma üle silla.

Avaliku koosoleku läbiviimine eeldab seaduse § 6 lähtuvalt avaliku koosoleku korraldajat ja korrapidajat. Samuti on seatud piirangud, kes saab olla avaliku koosoleku korraldaja ja korrapidaja. Nimelt võib avaliku koosolekut korraldada füüsiline isik, juriidiline isik või juriidiliseks isikuks mitteolev ühendus.

²³ Korrakaitseaduse eelnõu seletuskiri. http://eoigus.just.ee/?act=6&subact=1&OTSIDOC_W=179363
19.04.2007

²⁴ Vikipeedia Vaba entsüklopeedia. <http://et.wikipedia.org/wiki/Moraal>. 24.04.2007

²⁵ Korrakaitseaduse eelnõu seletuskiri. http://eoigus.just.ee/?act=6&subact=1&OTSIDOC_W=179363
22.04.2007

Kehtiv AvKS-e § 6 lg 4 näeb ette nõuded, et avaliku koosoleku korraldaja või korrapidaja on täisealine ja teovõimeline Eesti kodanik, pikaajalise elaniku elamisloaga Eestis viibiv välismaalane ja pikaajalise elaniku elamisloaga või alalise elamisõiguse alusel Eestis viibiv välismaalane. PS tagab aga õiguse koguneda ja avalikku koosolekut pidada igapähele, seega peaks antud õigus hõlmama ka koosoleku korraldamise õigust. Ka muude demokraatlike riikide AvKS-sed ei piira olulisemal määral isikute õigust koosolekut korraldada, küll aga on koosoleku korraldajate ringi piiratud lähtuvalt koosoleku korraldaja teovõimelisusest.

AvKS § 7 määrab kindlaks avalikust koosolekust etteteatamise alused. PS § 47 garanteerib igapähele õiguse pidada avalikke koosolekuid “ilma eelneva loata”, kuid kehtiva AvKS-e § 7 kohaselt on iga avaliku koosoleku läbiviimisest ette teatamine kohustuslik vähemalt seitse päeva enne avaliku koosoleku läbiviimise päeva. Kui avaliku koosoleku läbiviimine eeldab liikluse (s.h ühistranspordiliinide töö) ümberkorraldamist, peab korraldaja esitama avaliku koosoleku teate 10 päeva enne avaliku koosoleku läbiviimise päeva.

Korraldaja lisab avaliku koosoleku teatele ka Põhja Politseiprefektuuri ja transpordiametiga kooskõlastatud liiklusskeemi ja/või ühissõidukite ümbersõiduskeemi vastavalt Tallinna Linnavolikogu määruse nr 43 § 8 lõikes 3 märgitud nõuetele kui avaliku koosoleku läbiviimiseks on vajalik liiklus ja/või ühistranspordiliinide töö ümber korraldada.

Kui teade jäetakse registreerimata või koosolekust ei ole teatatud, on koosoleku pidamine keelatud ja karistatav. Sellega on koosolekust etteteatamine ja teate registreerimine sisuliselt omandanud olulised eelnevalt antava loa elemendid, mis muudavad kehtiva AvKS -e põhiseaduspärasuse kaheldavaks ²⁶.

Praegusel hetkel ei ole koosoleku etteteatamise regulatsioon kõige liberaalsem ning ei saavuta koosolekut korraldada soovivate isikute õiguste minimaalset ja hädavajalikku piiramist. Kindlasti ei ole aga otstarbekas eelneva teatamise nõudest täielikult loobuda, kuna ühelt poolt tagab see korraldajate endi õiguste kaitse ja koosoleku sujuva läbiviimise,

²⁶ Korrakaitseaduse eelnõu seletuskiri. http://eoigus.just.ee/?act=6&subact=1&OTSIDOC_W=179363
22.04.2007

teisalt teenib kolmandate isikute õiguste huve ning aitab kasutusele võtta meetmeid rahumeelse kogunemise tagamiseks ²⁷.

Kui avaliku koosoleku teade on esitatud, võtab linnavalitsuse teenindusbüroo selleks volitatud ametnik teate vastu ja annab korraldajale kohe teatise avaliku koosoleku registreerimisest. Kui avaliku koosoleku teade ei ole aga esitatud vastavalt AvKS-ses sätestatud nõuetele või kui samal ajal ja samas kohas või liikumismarsruudil on varem registreeritud mõne teise avaliku koosoleku läbiviimine, on linnavalitsuse teenindusbüroo selleks volitatud ametnikul õigus jätta teade registreerimata. Selle kohta annab ta korraldajale kohe teatise.

Vastavalt Tallinna Linnavolikogu määruse nr 43 § 23 lg 3 informeerib linnavalitsuse teenindusbüroo koheselt pärast teate registreerimist lähtuvalt avaliku koosoleku läbiviimise kohale nt Vabariigi Presidendi residentsi ja kantselei, Stenbocki maja, Toompea lossi või saatkonna ees toimuvast avalikust koosolekust vastavaid ametiasutusi või isikuid.

Kuivõrd realselt puutub avalikust koosolekust lähtuvate reaalsete ohtude tõrjumisega kokku just politsei, on tema ka kõige pädevam otsustama koosoleku lubatavuse ja vajalike piirangute üle.

Praegusel hetkel tulenevalt AvKS-st teavitatakse koheselt läbiviidavast avalikust koosolekust kohaliku omavalitsust, kuid KorKS eelnõu § 67 lg 3 järgi hakkaks kogunemiste teadete registreerimisega tegelema politseiprefektuur. Taoline muudatus aitaks kaasa vahetu kontakti saavutamisele koosoleku korraldaja ja politsei vahel.

1.3 Avalik üritus

Õigusaktidest ei leia me avaliku ürituse mõiste definitsiooni. Kuna see mõiste on rohkem kasutusel seoses kohaliku omavalitsusega, siis leiame mõistele „avalik üritus“ selgituse nt Tallinna linna avaliku korra eeskirjast.

²⁷ Õiguskantsleri Allar Jõksi vastus Riigikogu liikme Eiki Nestori poolt esitatud kirjalikule küsimusele mai kuus 2006. <http://www.oiguskantsler.ee/?menuID=16> 30.04.2007

Nimelt Tallinna linna avaliku korra eeskirja § 2 lg 3 järgi on avalik üritus avalikus kohas Tallinna linna haldusterritooriumil avalikkusele suunatud üritus, mis ei ole hõlmatud AvKS-ga, spordiseadusega või mõne muu seadusega.

Eeskirja § 2 lg 4 kohaselt on ära toodud ka, mida loetakse kõrgendatud turvariskiga avalikuks ürituseks. Need on nimelt üritused, millega kaasneb liikluse ümberkorraldamine, alkoholi müümine või selle pakkumine (v.a siseruumides toimuvad üritused, kus on alalised müügikohad), ürituse korraldamine selleks mitteettenähtud ehitises või kohas või Tallinna haldusterritooriumi kohal olevas õhuruumis. Samuti kuuluvad sinna üritused, millega kaasneb ajutise ehitise või inimese elule ja tervisele ohtu kujutava muu lisainventari kasutamine. Selle punkti juures mõeldakse ajutise ehitisena tribüüni, lava, suuregabariidilist telki vms, kuid välja arvatakse lisainventari kasutamist spordiüritustel ja etendusasutustes toimuvatel üritustel. Kõrgendatud turvariskiga avalikuks ürituseks loetakse ka üritust, mis piirneb alaga või kus toimub tegevus või kus kasutatakse lisainventari, mis võib kujutada ohtu ühiskondlikule julgeolekule või/ja isiku elule, tervisele või turvalisusele.

KorKS eelnõu § 58 liigitab avaliku ürituse avaliku kogunemise alla ning defineerib mõistet kui avalikus kohas toimuvat ja avalikkusele avatud lõbustusüritust, võistlust, etendust, kaubandusüritust või muud sellesarnast inimeste koosolemist, mis ei ole koosolek.

1.3.1 Avaliku ürituse läbiviimise nõuded Tallinnas

Alates 1. aprillist 2003 tegeleb avalike ürituste lubade (edaspidi loa) taotluste menetlemisega Tallinna Linnakantselei. Ürituse korraldaja, kes soovib avalikku üritust läbi viia on kohustatud eelnevalt esitama vähemalt 14 päeva enne avaliku ürituse läbiviimise päeva vormikohase loa taotluse koos kõigi lisadokumentidega. Kui läbiviidav avalik üritus eeldab suurt avalikku huvi, on mitmepäevaline või traditsiooniline, lõpeb pärast kella 23.00 või toimub Vabaduse väljakul, peab ürituse korraldaja esitama loa taotluse vähemalt 30 päeva enne ürituse toimumist.

Lisaks eelnevale peab Raekoja platsil ja Vabaduse väljakul läbiviidav üritus olema linnaelule oluline ja looma linnale head nime, kuid reeglina ei tohi seal kestev avalik üritus kesta kauem kui 5 päeva, välja arvatud juhud kui linnaosavalitsus on andnud selleks eriloa.

Esitatud loa taotluses märgitakse ürituse nimetus ja vorm, lühiiseloostus ürituse sisu kohta, osavõtjate/küllastajate eeldatav arv, läbiviimise koht, alguse ja lõpu kuupäev, kellaaeg ning korraldaja kontaktandmed. Samuti tuuakse taotluses ära vajaduses lisainventari paigaldamiseks, helitehnika kasutamiseks jne.

Juhul kui avalik üritus tingib tänava sulgemise ilma ühistranspordiliinide ümberkorraldamise vajaduseta, tuleb loa taotluse esitada vähemalt 14 päeva enne ürituse toimumist, kui aga üritus tingib ühistranspordiliinide ümberkorraldamise vajaduse, tuleb loa taotluse esitada aga 40 päeva enne ürituse toimumist. Lisaks sellele võib transpordiamet seoses liikluse ümberkorraldamisega tekkinud kuludega need sisse nõuda ürituse korraldajalt.

Kui avaliku ürituse teade on esitatud vastavalt nõuetele, võtab linnavalitsuse teenindusbüroo selleks volitatud ametnik taotluse vastu ja teavitab korraldajat taotluse registreerimisest. Kui samal ajal ja samas kohas toimuvale teisele avalikule üritusele on juba luba väljastatud või taotluses on puudulikud andmed, taotluse menetlemist ei algatata. Otsusest teavitatakse ka koheselt ürituse korraldajat.

Linnakantselei edastab avaliku ürituse loa taotluse koos lisadokumentidega koheselt kooskõlastamiseks linna ametiasutustele ja Põhja-Eesti Päästkeskusele tulenevalt avaliku ürituse iseloomust ning kõrgendatud turvariskiga ürituse korral Põhja Politseiprefektuurile.

Avaliku ürituse läbiviimisega, millega kaasneb liikluse ümberkorraldamine, saadetakse materjal Põhja Politseiprefektuuri Liiklusjärelvalve osakonnale.

Peale avaliku ürituse taotluse dokumentide laekumist Põhja Politseiprefektuuri suunatakse sealt dokumendid edasi vastava politseiosakonna vastutavale ametnikule. Politseiametnik vaatab materjalid läbi, hindab neid ja vastavalt vastuvõetud otsusele, kas edastab need osakonnajuhile koos omapoolse hinnanguga või kogub täiendavaid materjale ning lepib

kokku osapoolte kohtumise, tagamaks kõigi turvalisust puudutavate nõuete tingimusteta täitmise.

Kooskõlastava politseiametniku ülesanne on kooskõlastamiseks esitatud plaanides, turvalepingutes ja/või turvaplaanides puuduste esinemisel ja vigade ilmnemisel nendele tähelepanu juhtimine ja omapoolsete ettepanekute tegemine ning ürituse korraldajale ja üritust turvavale turvaettevõttele selgeks tegemine, et turvaettevõtte oleks vajadusel võimeline väiksemad korra tagamisel tekkivad probleemid lahendama iseseisvalt.

Loa taotluse mittekooskõlastamisest informeerib vastav kooskõlastaja sellest koheselt teisi kooskõlastajaid, kusjuures kooskõlastamisest keeldumine peab olema kirjalikult põhjendatud. Avaliku ürituse loa andmisest keeldumise korral selgitatakse samuti loa taotluse esitajale põhjus ja viidatakse õigusaktile, mis on loa väljaandmata jätmise aluseks. Avaliku ürituse loa andmisest keeldumisest peab linnakantselei korraldajale teatama kümne tööpäeva jooksul avaliku ürituse loa taotluse linnakantseleisse saabumise päevast arvates.

Nagu ülaltoodust nähtub, on lubade menetlemine põhjalik ja aeganõudev. Loa taotluse asjaajamine toob kaasa suure koguse elektroonilise teabe vahetust, mis omakorda võib olla probleemiks ajakavas püsimiseks.

2. POLITSEI TEGEVUS AVALIKU KOOSOLEKU JA ÜRITUSE TOIMUMISEL

2.1 Politsei haldustegevus avaliku koosoleku ja avaliku ürituse korraldamise etapis

Alates hetkest, millal avaliku koosoleku või avaliku ürituse korraldaja esitab kohalikule omavalitsusele avaliku koosoleku teate või avaliku ürituse loa taotluse, on tegemist haldusmenetlusega HMS § 2 mõttes.

Avaliku koosoleku teate või avaliku ürituse loa taotluse menetlemisega tegelevad haldusorganid on kohalik omavalitsus ning politseiprefektuur.

Avaliku koosoleku teadet või avaliku ürituse loa taotlust loetakse HMS § 51 lg 1 alusel haldusaktiks. HMS § 14 sätestab nõuded avaliku ürituse loa taotlusele, mida saab kehtestada ka avaliku koosoleku teate korral.

Tallinna linnas reguleerib läbiviidava avaliku koosoleku teate ja avaliku ürituse loa taotluse menetlemise korda Põhja Politseiprefektuuri käskkiri nr 336. Käskkirja järgi edastab avaliku koosoleku teate ja avaliku ürituse loa taotluse kohalik omavalitsusüksus. Korra täitmisel juhendatakse AvKS-st, omavalitsuse õigusaktidest ning muudest seadustest ja õigusaktidest.

Kui avaliku koosoleku teate või avaliku ürituse loa taotluse lahendamiseks on vaja teise haldusorgani kooskõlastust, siis vastavalt HMS § 16 lg 1 kohaselt edastab haldusorgan taotluse või teate koopiad koos lisadokumentidega teisele haldusorganile.

Praeguse regulatsiooni järgi esitatakse avaliku koosoleku teade ja avaliku ürituse loa taotlus eelnevalt kohalikule omavalitsusüksusele, kes edastab menetlemiseks materjalid meeleavalduse või ürituse toimumiskoha järgsele politseiosakonnale. Kui avaliku koosoleku või avaliku ürituse läbiviimise koht hõlmab aga mitme territoriaalse struktuuriüksuse teeninduspiirkonda, siis teate ja loa taotluse registreerija kooskõlastab menetleva struktuuriüksuse määramise Korrakaitseosakonna juhiga.

Avaliku koosoleku teate laekumisel koos lisamaterjalidega on menetleja kohustatud teadet esimesel võimalusel menetlema, tagamaks vajadusel esildise tegemise kolme päeva jooksul teate registreerimisest.

AvKS § 8 lg 7 annab siseministrile või kohalikule politseiprefektile pädevuse oma esildisega keelata avaliku koosoleku läbiviimine. Otsuse tegemisel tuleb aga lähtuda AvKS §-dest 3 ja 5. Seega on ülimalt oluline, et menetleja avaliku koosoleku teate laekumisel, kontrolliks korraldaja poolt esitatud andmeid.

Eelpool toodu kohta võib näiteks tuua 26.05.2006.a teatavaks tehtud siseministri esildis²⁸, millega keelati Tallinnas, Tõnismäel nn pronksõduri juures avalike koosolekute läbiviimine. Siseminister tugines esildises AvKS §-des 2, 3 p-des 3 ja 4 ning §-des 5 ja 8 lg 7 sätestatule. Otsuse eesmärgiks oli maandada tekkinud pingeid ning anda aega olukorrale rahumeelse lahenduse leidmiseks.

Antud hetkel oli siseministri esildis (sh silmas pidades sellele järgnevat politsei tegevust) käsitletav üldkorraldusena haldusmenetluse seaduse (edaspidi HMS) 51 lg 2 mõttes. Esildisest ning hilisematest ajakirjanduses kajastatud selgitustest nähtus, et piirang oli mõeldud lühiajalisena ning esildisega asja avalik-õigusliku seisundi reguleerimisega reguleeriti sisuliselt asja kasutamise seotud isikute õigusi ja kohustusi. Et esildis oli käsitletav üldkorraldusena, oli tegu haldusaktiga, millele laienesid kõik haldusakti nõuded.

AvKS § 8 lg 7 toob välja “kolme päeva jooksul pärast teate registreerimist”. Antud lauseosast esmapilgul näib, justkui ministril oleks olnud õigus oma esildisega keelata avalik koosolek vaid konkreetsel juhul, kui on esitatud vastav teade. Normi tuleks tõlgendada aga laiemalt.

Alternatiiviks oleks antud situatsioonis küll olnud, et minister oleks oodanud üldkorralduse andmise asemel ära vastavad avaliku koosoleku teated ja igakordselt hakanud keelama koosolekut. Tulemus oleks olnud tagajärgedelt aga sama, mis üldkorralduse andmisel.

²⁸ Siseminister Kalle Laaneti pöördumine pressikonverentsil 26.05.2006. Tallinn.
http://www.sisemin.gov.ee/atp/?id=17716_01.04.2007

HMS § 56 lg 1 kohaselt peab kirjalik haldusakt olema põhjalikult põhjendatud ning põhjendused tuleb esitada haldusaktis või muus kättesaadavas dokumendis, millele on haldusaktis viidatud. Kõnealusel juhul oli siseministri esildises sisalduv motivatsioon napolisõnaline ning puudus õiguslik analüüs selle kohta, kas siseministril on üldse pädevus taolist keeldu kehtestada. HMS § 58 kohaselt on primaarne aga haldusakti sisuline õiguspärasus ning menetlus- ja vormivead võib jätta tähelepanuta, kui need ei mõjutanud asja otsustamist.

Õiguskantsler Allar Jõksi seisukoht eelnevale oli, et õiguse üldpõhimõtteid silmas pidades ei ole hea, kui üksnes mitmete sätete ja üldpõhimõtete koostoimes tõlgendamisel saab selgitada välja keelu rakendamise õiguspärasuse.²⁹ Seega antud kaasus näitab muuhulgas ilmekalt praegusel hetkel veel puuduva KorKS vajalikkust ohu tõrjel.

Siiski vaadates veel Riigikogus vastu võtmata KorKS eelnõu, ei leia me sätet, mis sarnaselt praegu kehtiva AvKS § 8 lg 7 alusel annaks võimaluse avaliku koosoleku läbiviimine esildisega keelata.

KorKS eelnõu sätestab sootuks uue regulatsiooni, mida kehtiv AvKS ei tunne. Nimelt antakse politseiprefektile õigus kehtestada avaliku koosoleku pidamise aja või koha piirangud³⁰. Piirangute kehtestamise õigust ei ole piiratud etteteatamiskohustuslike kogunemistega. Samuti pole piiratud ajavahemikku, millal politsei saab vastava kohustuse korraldajale kehtestada. See võib põhimõtteliselt toimuda igal ajal, kui piirangu kehtestamise alus tekib või politsei sellise aluse olemasolust teada saab. Taoline piirang võib seisneda koosoleku üleviimises teisele kuupäevale, rongkäigu ümbersuunamises vms.

Eelnõus on antud selliseks piiranguks kaks alust. Esiteks on selge, et kahe või enama koosoleku samaaegne korraldamine samas kohas ja ajal ei pruugi olla võimalik. Erinevalt AvKS-st ei näe eelnõu seda aga ette hiljem teatatava koosoleku mitteregistreerimise ja seeläbi keelamise absoluutse alusena³¹, vaid annab võimaluse koosoleku pidamist piirata selle koha või aja muutmise kaudu.

²⁹ Õiguskantsler Allar Jõksi vastus Riigikogu liikme härra Andres Herkeli esitatud kirjalikule küsimusele juuni kuus 2006. http://www.oiguskantsler.ee/?menuID=16_01.05.2007

³⁰ Korrakaitseaduse eelnõu. http://eoigus.just.ee/?act=6&subact=1&OTSIDOC_W=179363 01.05.2007, § 68

³¹ Korrakaitseaduse eelnõu seletuskiri. http://eoigus.just.ee/?act=6&subact=1&OTSIDOC_W=179363 01.05.2007

Kui kahe koosoleku samaaegne korraldamine pole võimalik, tekib küsimus korraldamise prioriteedist. Üldjuhul tuleb lähtuda põhimõttest, et prioriteet on koosolek, millest on nõuetekohaselt teatatud varem. Erandjuhtudeks on aga ette nähtud võimalus korraldada samas kohas teine avalik koosolek isegi juhul, kui varem on vastu võetud teade seal teise avaliku koosoleku korraldamise kohta, kuid hilisem koosolek kaalub varasema üles oma suure avaliku huvi poolest.

Üldise alusena on avaliku koosoleku aja ja koha muutmiseks ette nähtud ka kõrgendatud vahetu ohu ennetamine või olemasolu, kui muid vahendeid ohu tõrjumiseks ei ole, kuid samas on ohtu võimalik siiski tõrjuda kogunemist keelamata.

Põhja Politseiprefektuuri käskkirja nr 336 punkt 14 sätestab, et kooskõlastamine on menetleja otsus, mis on täielik kooskõlastamine, tingimuslik kooskõlastamine või mittekooskõlastamine.

Avaliku koosoleku teate puhul saab aga praeguse regulatsiooni järgi kohaldada kahte võimalust - kas teade kooskõlastada või mitte kooskõlastada ning koosolek keelata esildisega. Kuna AvKS-st tulenevalt puudub menetlejal võimalus avaliku koosoleku korraldajale tingimusi esitada, siis ei saa tingimuslikku kooskõlastust avaliku koosoleku puhul rakendada.

Siiski on praktika näidanud, et tingimusi esitatakse ka avaliku koosoleku korraldajale. Samas ei ole aga seaduslikku kohustust avaliku koosoleku korraldajal neid täita. Taolise probleemi lahendaks eelpool mainitud KorKS eelnõus §-s 68 sisse toodud muudatus, kus politseiprefektile on antud pädevus kehtestada avaliku koosoleku pidamise aja või koha piirangud.

Avaliku ürituse loa taotluse puhul on menetleja ülesandeks ürituse loa taotlus ning lisamaterjalid läbi vaadata nelja tööpäeva jooksul, alates loa taotluse ja lisamaterjalide laekumisest politseisse. Lõplik turvaplaan kooskõlastatakse hiljemalt kahe tööpäeva jooksul enne ürituse toimumist.

Sarnaselt avaliku koosoleku teatele saab menetleja avaliku ürituse loa taotlust kooskõlastada täielikult, tingimuslikult või sootuks taotlust mitte kooskõlastada.

Erinevalt avaliku koosoleku korraldajale esitatud kohustustest AvKS järgi, annab Tallinna Linnavolikogu määrus nr 43 § 15 lg 1 p 6 avaliku ürituse korraldajale kohustuse täitma ürituse kooskõlastanute poolt seatud tingimusi ja ettekirjutusi. Eelnevalt peab menetleja aga kontrollima loa taotluses ning lisamaterjalides ära toodud turvaplaani sisulist ja juriidilist õigust, turvaettevõtte tegevusloa olemasolu üritustel korra tagamiseks, kirjaliku eel- või lepingu olemasolu korraldaja ja turvaettevõtte vahel nimetatud üritusel korra tagamiseks, turvatöötajate vastavust turvaseaduse nõuetele ning turvatöötajate töögraafikuid, kui üritus on mitmepäevaline.

Kui eelpool väljatoodud nõudmistes esineb puudusi, siis loa taotluse kooskõlastus ei saa olla täielik. Seega saab menetleja loa taotlust mitte kooskõlastada või kooskõlastada seda tingimuslikult.

Nii avaliku ürituse loa taotluse mittekooskõlastamisel kui ka tingimuslikul kooskõlastamisel lähtub menetleja temale esitatud lisamaterjalide vastavusest tegelikkusele, varasematest kogemustest sarnastel üritustel kui ka oma siseveendumusest.

Enne otsuse tegemist avaliku ürituse loa taotlusele, peab menetleja aga olema välja selgitanud üritusega seotud asjaolud:

- ürituse sihtgrupp
- eeldatav osavõtjate arv
- tasuta või tasuline üritus
- kestvus ja toimumisaeg
- alkoholi müük
- läbipääsurežiim
- vastutavad isikud ja nende kontaktandmed
- helitehnika kasutamine
- parkimisekorraldus
- avalikku korda tagavate jõudude instrueerimise aeg ja koht
- valgustus ürituse kohas
- erivahendite kasutamine (nt. pürotehnika, sõidukid, loomad vms)

- vajadusel leidude vastuvõtmine ja muud turvalisust mõjutavad asjaolud

Nii avaliku koosoleku teate kui avaliku ürituse loa taotluse kooskõlastamiseks vaatab menetleja läbi avaliku koosoleku ning ürituse läbiviimiseks esitatud nõuete vastavuse õigusaktidele, võtab arvesse erinevad hinnangud ja informatsiooni läbiviidava avaliku ürituse kohta. Vajadusel koostatakse ka riskianalüüs ning kogutakse täiendavat informatsiooni.

Kui avaliku koosoleku teatele või avaliku ürituse loa taotlusele on antud kooskõlastus, siis menetleja otsustab, kas korraldataval avalikul koosolekul või üritusel on otstarbekas kasutada täiendavate politseijõudude kohalolekut või toimuks avaliku korra tagamine tavapärase patrullimise käigus.

Kui selgub, et eelpool toodud vahenditega ei ole võimalik tagada avalikku korda läbiviidaval avalikul koosolekul või üritusel, siis võib menetleja korraldada politseioperatsiooni.

Põhja Politseiprefektuuri käskkiri nr 33 sätestab politseioperatsiooni korraldamise juhendi³². Juhendi punkt 5 kohaselt viiakse politseioperatsioon läbi põhjendatud vajaduse korral plaani alusel.

Toimuva avaliku koosoleku või ürituse raames korraldatav politseioperatsioon võib olla tingitud näiteks avalikkuse suurendatud tähelepanust ja huvist, kohale tulevad suured rahvahulgad, õhutatakse rahvuste vahelist vaenu, rikutakse avalikku korda vms.

2.2 Politsei haldustegevus järelevalve teostamisel

Avalikul koosolekul ja üritusel teostavad riiklikku järelevalvet territoriaalse politseiosakonna, Korrakaitseosakonna lubadetalituse ning Liiklusjärelevalve osakonna politseiametnikud vastavalt oma pädevusele.

³² Politseioperatsiooni korraldamise juhend. Põhja Politseiprefektuuri käskkiri nr 33, 31.08.2005

Politsei alustab järelevalvet avaliku koosoleku teate või ürituse loa taotluse saamise hetkest, kontrollides korraldaja poolt esitatud informatsiooni tõepärasust (nt kontrollides, kas avalikku üritust turvaval turvaettevõttel on vastav tegevuslitsents olemas). Lisaks eelnevale teostab politsei avaliku koosoleku ja ürituse toimumise ajal järelevalvet, kontrollides, kas korraldaja on täitnud menetleja poolt temale esitatud kõiki ettekirjutusi (nt kiirabi kohaloleku nõue). Samuti tagab politsei avalikku korda läbiviidaval avalikul koosolekul või üritusel ning õigusrikkumiste korral nõuab nende viivitamatut lõpetamist ja vajadusel võtab tarvitusele abinõud õigusrikkumiste ärahoidmiseks, tõkestamiseks ning avastamiseks³³. Näiteks koostab vääртеoprotokolle, teostab isiku kinnipidamist ja vajadusel toimetab politseisse õigusrikkumises osalenud isikud asjaolude väljaselgitamiseks³⁴. Kui läbiviidav avalik üritus või koosolek eeldab liikluse ümberkorraldamist, siis politsei tagab liiklusjärelevalve teostamise.

Võrreldes kehtiva AvKS-ga antakse KorKS eelnõuga politseile mitmeid uusi meetmeid koosolekuõiguse piiramiseks. Lisanduvad meetmed võimaldavad tagada koosolekuvabadust senisest oluliselt paindlikumalt. Nii tagatakse, et koosoleku keelamine ja sundlõpetamine oleksid tõepoolest viimased abinõud, mida ei hakata kasutama, kui ohtu või korrarikkumist on võimalik muul viisil tõrjuda.

AvKS § 14 näeb ette isiku eemaldamise võimaluse koosolekult, juhul kui isik rikub avalikku korda või kui tema kohta on alust arvata, et ta võib ette valmistada või toime panna kuriteo. KorKS eelnõu §-s 70 ette nähtud võimalus isiku eemaldamiseks avalikult koosolekult võimaldab arvestada avaliku koosoleku tagamise nõuet, vajaduseta koosolek keelata. Kui eelloetletud piiravate meetmete rakendamine toimub üldjuhul enne koosoleku algust või selle algfaasis, siis isiku eemaldamine kogunemiselt on võimalik alles koosoleku toimumise ajal. See ei võimalda keelata kellelgi koosolekul viibimist juba ette, küll aga riivab taoline meede äärmiselt tugevasti eemaldatava isiku vabadusi. Seega oleks avalikult koosolekult isiku eemaldamine võimalik ainult kõrgendatud vahetu ohu korral, mis lähtub avalikule korrale isikust endast või vahetu ohu korral tema enda elule või kehalisele puutumatusse.

³³ Politseiseadus.20.09.1990.-RT 1990, 10, 113, RT I 2004, 54, 390, RT I 2005, 71, 548, § 12

³⁴ Politseiseadus.20.09.1990.-RT 1990, 10, 113, RT I 2004, 54, 390, RT I 2005, 71, 548, § 13

Antud juhul võib näiteks tuua isikud, kes on riigivastaselt meelestatud või agiteerivad teisi koosolekul viibivaid kodanikke rikkuma avalikku korda. Selliste isikute kõrvaldamine koosolekult on hädavajalik, kuna aitab kaasa avaliku koosoleku rahumeelsele jätkamisele. Taoline varajane sekkumine, mis on suunatud konkreetsetele õigusrikkujatele, on osutunud palju tõhusamaks teguviisiks kui näiteks avaliku koosoleku lõpetamise rakendamise meetod.³⁵ Probleemiks on aga see, et taoline politseiametnike tegevus võib õhutada inimesi agressiivsusele, sest politseis nähakse vaenlast, mitte rahumeelse kogunemise ja avaliku korra tagajat.

Politseiametnikul on õigus koosolek lõpetada, kui koosolekul toimuv on keelatud vastavalt AvKS §-le 3 ning koosoleku korraldaja ei lõpeta politseiametniku korraldusel koosolekut. Politseiametnikul on alus koosoleku lõpetamiseks ka sellisel juhul, kui avalik koosolek toimub keelatud kohas või koosoleku läbiviimine on keelatud vastavalt AvKS § 8 lõigetes 6 ja 7.

AvKS § 14 reguleerib koosoleku lõpetamist, mille on sätestanud ka KorKS eelnõu § 72. Koosoleku lõpetamise puhul on politseile siiski jäetud teatav kaalutlusruum³⁶ ning otsus ei saa olla vaid ühtne. Avaliku koosoleku lõpetamine politsei poolt võib põhjustada ja vallandada rahutused ning vägivallalaine tänavatel. Seejuures võib põhimõttena arvestada, et mida suurem on tekkida võiv kahju koosoleku lõpetamisel (mida väärtuslikumad hüved on ohus), seda väiksem võib koosoleku jätkamise ajal olla korrarikkumise või ohu tõenäosus. Seega tuleks tõsiselt kaaluda ja analüüsida koosoleku lõpetamise vajalikkust.

Eelpool öeldu kohta on praktika Põhja Politseiprefektuuris olnud vähene. Kasutatud on pigem isikute hilisema karistamise taktikat.

Kui avalik koosolek on keelatud kas siseministri või politseiprefekti esildisega, võib läbiviidavat avalikku koosolekut keelata ainult enne koosoleku algust. Juba toimuva koosoleku puhul saab rakendada koosoleku lõpetamise ja laialisaatmise meetmeid.

³⁵ Rover, C. de. 2001. *Teenida ja kaitsta. Inimõigused ja humanitaarõigus politsei- ja julgeolekujõududele*. Tallinn: Õigustõlkebüroo Interlex OÜ, 192

³⁶ Korrakaitseeaduse eelnõu seletuskiri. http://eoigus.just.ee/?act=6&subact=1&OTSIDOC_W=179363
05.05.2007

Sarnaselt avalikule koosolekule on politseil õigus lõpetada või peatada läbiviidav avalik üritus. Avalikul üritustel, kus kasutatakse ajutisi ehitisi (nt tribüün, lava, suuregabariidiline telk jne) või muud lisainventari ning mille toimumise hetkel selgub, et antud rajatised võivad ohtu seada osavõtjate elu ja tervise, tuleks viivitamatult lõpetada. Avalikust üritusest osa võtvate inimeste turvalisust võib ohtu seada ka oodatust suurem osavõtjate arv või/ning ka sihtgrupp, kellele üritus on suunatud. Probleem võib tuleneda juba sellest, et avalikku üritust turvama võetud turvameeste arv ei ole piisav. Samuti on üheks ohuallikaks osalejate turvalisusele see, kui üritusel toimub alkoholi müük või selle pakkumine. Reeglina toimetatakse inimesed, kes avalikul üritusel viibivad alkoholihoobes ning rikuvad avalikku korda, kas politsei või turvatöötajate poolt ürituse territooriumilt minema, kuid ei ole ka välistatud, et taoline käitumine masside poolt võib tingida ürituse peatamise või lõpetamise.

Kui avalik üritus viiakse läbi kohas (nt muinsus- või looduskaitsealal), mille toimumisel sündmused kulgevad ettearvamatult tuues kaasa korvamatu, suure kahju tekkimise ohu või kahju tekkimise, võib politsei avaliku ürituse lõpetada või peatada.

Lisaks eeltoodule võib ürituse lõpetada või peatada korraldaja poolt loa taotluses valeandmete esitamisel (nt osavõtjate arvu teadlik vähendamine) või menetleja poolt esitatud tingimuste mittetäitmisel (nt operatiivsõidukite takistamatu liikumise võimaldamine), asjaolude tekkimisel, mida ei olnud loa andmisel võimalik ette näha (nt rahutused) ning juhul, kui avaliku ürituse korraldaja ei ole täitnud Tallinna linnavolikogu määruse nr 43 §-s 15 sätestatud kohustusi.

3. VÄÄRTEGU- AVALIKU KOOSOLEKU LÄBIVIIMISE NÕUETE RIKKUMINE

3.1 Avaliku koosoleku läbiviimise nõuete rikkumine Tallinna linnas

AvKS mõtteks on tagada koosolekute rahumeelne läbiviimine ning massirahutuste ennetamine, samuti koosolekul viibijate turvalisuse ning liikluse normaalse funktsioneerimise tagamine. Selle kõige tagamiseks näeb AvKS § 6 ette läbiviidava avaliku koosoleku korraldaja ning korrapidaja olemasolu.

AvKS kolmandas peatükis on välja toodud avaliku koosoleku läbiviimise nõuded, kus on lahti kirjutatud nii avaliku koosoleku korraldaja, korrapidaja kui ka avalikust koosolekust osavõtjate kohustused. Seadusega kehtestatud nõudeid eirates võib politsei vastavalt AvKS §14² lg 1 järgi vastutusele võtta nii avaliku koosoleku korraldaja kui ka korrapidaja. Isikuid, kes on avalikust koosolekust osavõtjad ning kelle tegevuses ilmnevad muud avalikku korda või kodanike põhiõigusi ründavate tegevuste tunnused, on politseil samuti õigus karistada.

Tallinna linnas enim läbiviidavaid avalikke koosolekuid korraldatakse Kesklinna ja Ida-Tallinna piirkonnas. 2006 aastal suurenes märgatavalt läbiviidavate, nii registreeritud kui ka registreerimata avalike koosolekute arv ning seda seonduvalt Tõnismäel asuva Pronkssõduri monumendiga.

Avaliku koosoleku läbiviimise nõuete rikkumiste arv ei ole väga suur, küll aga pannakse avalikul koosolekul toime muid süütegusid. Näiteks võib tuua avaliku korra rikkumise, võimuesindaja seadusliku korralduse eiramise, liikluseeskirjade rikkumise jne.

3.2 Näited praktikast

01.11.2006 registreeriti Tallinna Linnavalitsuses teade ³⁷ 11.11.2006 läbiviidava rongkäigu kohta Tammsaare pargis, mis oli suunatud inimeste teavitamiseks karusloomakasvandustega seotud küsimustes.

11.11.2006 kogunes Tammsaare parki rongkäigust osa võtma umbes 50-60 inimest. Rongkäik alustas liikumist Tammsaare pargist Viru tn kaudu Kuninga tänavale, kus peatuti erinevate rõivakaupluste (karusnahatoodete kauplused) juures. Rongkäigus osalejad karjusid erinevaid hüüdlauseid nagu "karusnahk on elu", "saast" jne. Veel oli näha 3-4 plakatit. Rongkäik jätkus Suur-Karja tänavalt Müürivahe tänava kaudu Väike - Karja tänavale, kus jätkus eelpool kirjeldatud tegevus.

Meeleavalduses osalenute peatuskohtade juures blokeeriti kaupluste ukсед, kuna tekkis reaalne oht, et poodidesse võidakse sisse tungida. Avaliku korra kaitsel osalenud Kesklinna politseiosakonna politseiametnike sõnade kohaselt tekkis reaalne konfliktsituatsioon, sest kaupluste sulgemine tekitas omakorda meeleavaldajates raevu, mistõttu hakati vastu kaupluste aknaid taguma ning karjuma. Korraldusel, hoida meeleavaldajaid poodide akendest eemal, tekkis aga politseiametnikel rüselus miitingulistega, sest viimased osutasid füüsilist vastupanu ning solvasid politseiametnikke. Puutumata ei jäänud ka kõrvalised isikud, kes juhtusid rongkäigust mööduma ja kandsid karusnahkseid tooteid, sest ka nemad said solvangute ning meeleavaldajate agressiivsuse osalisteks ning politseil tuli need isikud ohutult sündmuste keerisest eemale toimetada.

Antud rongkäigu korraldaja suhtes alustati Põhja Politseiprefektuuri Kesklinna politseiosakonnas väärteomenetlus, mille käigus tuvastati, et korraldaja rikkus AvKS-e § 11 lg 2 p 2 sellega, et ei lõpetanud avalikku koosolekut, kui koosolekul toimuv muutus vägivaldseks, ohustas avalikku korda, isikute elu ja tervist. Korraldaja võeti vastutusele AvKS-e § 14² lg 1 järgi ning karistati rahalise trahviga ³⁸.

³⁷ Avaliku koosoleku teade nr 138. http://www.tallinn.ee/est/g3866/avalikud_yritused?id=695&type=k
01.03.2007

³⁸ Politsei andmebaas POLIS. Teade nr. 2316.06.0.0008333. 12.03.2007

Et rongkäik oleks sujunud rahumeelselt, oleks korraldaja eelnevalt pidanud meelevaldusest osavõtjaid teavitama, et meelsuse avaldamise käigus ei hakataks rikkuma avalikku korda ning et prioriteediks on siiski koosoleku eesmärgi saavutamine rahumeelsel teel.

Samuti oleks pidanud politsei enne rongkäigu ametlikku toimumist enim süüvima ning analüüsima rongkäigu eesmärki, osavõtjate arvu ning sihtgruppi, et vältida ette tulla võivaid rahutusi ning taolist avaliku korra rikkumist, mis antud sündmuste käigus aset leidis.

Esmakordselt Eestis keelati 26.05.2006 siseministri esildisega avalike koosolekute läbiviimine Tõnismäel. Siseminister tugines otsuse tegemisel AvKS §-de 2, 3, 5 ning 8 sätestatule. Seoses sellega aga suurenes märgatavalt avaliku korra rikkumiste arv nii politsei poolt valvataval alal kui ka selle läheduses.³⁹

Ühe näitena võib tuua Jüri H. Estami suhtes Põhja Politseiprefektuuri Kesklinna politseiosakonnas alustatud väärteomenetlust⁴⁰, millega seonduvalt 27.05.2006 a. vormistati Jüri H. Estamile Tõnismäel väärteoprotokoll Karistusseadustik⁴¹ (edaspidi KarS) § 276 alusel võimuesindaja seadusliku korralduse eiramise eest.

21.06.2006 a. esitas Jüri H. Estam Tallinna Halduskohtule kaebuse, milles taotles, et halduskohus tühistaks siseministri 26.05.2006 a. esildise, millega keelati avaliku koosoleku läbiviimine Tõnismäel, ning siseministri 26.06.2006 a. korraldus, millega siseminister kohustas politseid tagama eelnimetatud esildise täitmise.

Kaebuses leidis Jüri H. Estam, et siseministri kaevatav haldusakt rikub kaebaja PS-st tulenevaid õigusi ja vabadusi. Samuti oli kaebaja seisukohal, et juhul, kui siseministri poolt vaidlustatud esildis on seadusevastane ja tühine, on tühine ka siseministri korraldus tagada selle esildise täitmine.

³⁹ Siseminister Kalle Laaneti pöördumine pressikonverentsil 26.05.2006. Tallinn.
http://www.sisemin.gov.ee/atp/?id=17716_01.04.2007

⁴⁰ Politsei andmebaas POLIS. Teade nr. 2316,06,0,0003394. 05.05.2007

⁴¹ RT I 2001, 61, 364

Jüri H. Estami põhjendatud huvi kaevatud siseministri esildise õigusvastasuse kindlakstegemiseks tulenes asjaolust, et teda karistati väidetava väärteo toimepanemise eest põhjusel, et ta viibis 27.05.2006 Tõnismäel, väljendas oma meelsust, liikus politseilindiga piiratud ala suunas ning eiras politseiametniku seaduslikku korraldust. Politseiametniku korraldus tulenes Jüri H. Estami arvates otseselt siseministri 26.05.2006 esildise täitmisest.

Jüri H. Estami seisukoht oli, et tema meelsuse väljendamise takistamine Tõnismäel, Eesti lipu käest rebimine ning politseiametniku korraldus mitte liikuda politseilindiga piiratud alasse, rikuvad tema põhiseaduslikke õigusi ning sellised õiguste riived tulenevad otseselt siseministri kaevatud haldusaktist.

Jüri H. Estami põhjendatud huvi seisnes ka veel asjaolus, et siseministri esildisega keelati mitmeks kuuks Tallinnas Tõnismäel igapäevaseks liikumine, avalikud koosolekud ja meelsuse väljendamine. Seega ei olnud mitte kellelgi võimalust kasutada oma põhiseaduslikke õigusi Tallinnas Tõnismäel.

Tallinna Halduskohus oma 08.03.2007 otsuses nr 3-06-1247 leidis, et riigikohus on korduvalt väljendanud seisukohta, et nn populaarkaebused ei ole lubatavad ning põhjendatud huviks HKMS § 7 lg 1 mõttes ei saa olla kaebuse esitamine avalikes huvides (Riigikohtu halduskolleegiumi 26. mai 2000 määrus asjas nr 3-3-1-21-00). Samuti ei saa põhjendatud huvi olemasolu põhjendada põhjendatud huvi endaga.⁴²

Arvestades neid asjaolusid jäi kohtul arusaamatuks esimesena märgitud Jüri H. Estami väidetav põhjendatud huvi ning ühtlasi leidis kohus, et alusetu on Jüri H. Estami seisukoht, kus ta leiab, et igapäevane, kes soovis siseministri esildise toimealas kasutada oma põhiseaduslikke õigusi ja seda teha ei saanud, on põhjendatud huvi siseministri esildise õigusvastasuse kindlakstegemise suhtes olukorras, kus kaebaja õigusi enam ei piirata. See tähendab, et väidetav rikkumine oli juba lõppenud.

Nimelt tunnistas siseminister 09.10.2006, seoses õiguskorra normaliseerumisega Tõnismäel, kehtetuks oma 26.05.2006 esildise ja politsei alaline valve Tõnismäel lõppes.

⁴² Tallinna Halduskohtu 08.03.2007 otsus nr 3-06-1247

20.10.2006 teatas Jüri. H. Estam kohtule, et ta soovib menetluse jätkamist ja kaevatud otsuste õigusvastasuse kindlakstegemist, kuna tal on selleks põhjendatud huvi.

Kohtu arvates, Jüri H. Estami kaebuses teisena märgitud põhjendatud huvi, kus kaebajat karistati KarS § 276 alusel võimuesindaja seadusliku korralduse eiramise eest, ei koostatud Jüri H. Estamile väärteoprotokolliga ega karistatud teda mitte siseministri esildisega keelatud koosoleku läbiviimise (AvKS §14²) ega esildise väidetavas mõjualas viibimise eest, vaid selle eest, et ta püüdis loata siseneda politseilindiga piiratud ohutsooni ja eiras teenistusülesandeid täitnud politseiametnike seaduslikke korraldusi mitte siseneda piiratud alasse.

Kohus leides, et PolS § 9 kohaselt võib teenistusülesannete täitmisel osalev politseiametnik kaaskodanike, enda või objektide ümber kehtestada ohutsooni, millesse ei tohi ilma tema loata siseneda, jättis oma otsusega Jüri H. Estami kaebuse täielikult rahuldamata.

04.11.2006 korraldati Tallinna Linnavalitsuse poolt avalik üritus uue Tartu mnt teelõigu avamise puhul. Ürituse raames toimus ka uute autode paraad.

03.11.2006 sai ametlikult toimuvast linnavalitsuse poolt korraldatavast üritusest teada ka kodanik Erko Valk, kes otsustas üritusele interneti vahendusel kutsuda ka oma sõpru, kes jagavad tema keskkonnasõbralikku mõtteviisi. Erko Valk leidis, et uute autode paraad uue maantee avamisel ei ole kohane linnale, mis kuulutab „rohelisi“ põhimõtteid ja töötab iga päev autode vähendamise nimel linnas ning et taoline linnavalitsuse kahepalgeline käitumine tekitab kodanikes ebaõigluse tunnet. Seega saabus Erko Valk 04.11.2006 koos oma sõpradega Tartu mnt teelõigu avamisele, et avaldada meelt uute autode paraadi vastu. Kaasa võeti gaasimaskid, respiraatorid, banaanikastid ja pasun. Koha peal hõiksid nii Erko Valk kui ka tema e-kirja üleskutsega osa võtma tulnud isikud erinevaid loosungeid nagu näiteks „Tere ummikust“, iroonilise varjundiga „Hurraa autoparaadile“ jne. Oma arvamust avaldasid isikud viisil, mis häiris nii üritusest osa võtma tulnud linnakodanikke kui ka ürituse korraldajat. Näiteks suruti abilinnapea Olga Sõtnikule banaan vastu lõuga, segati kõnepidajat, karjuti jne.

Läbiviidava ürituse raames oli avalikku korda tagama tulnud munitsipaalpolitsei. Kuna protestijad ei võtnud ei munitsipaalpolitsei ametnike ega ka ürituse korraldaja palveid oma tegevust mujal jätkata või see sootuks lõpetada, kuulda, kutsuti kohale ka politsei. Politseiametnike saabumisel kontrolliti provokatiivselt käitunud isikute andmeid, kes hiljem Põhja Politseiprefektuuri Kesklinna politseiosakonda kutsuti ning vastutusele võeti avaliku korra rikkumise eest. Samuti alustati väärteomenetlus Erko Valk suhtes⁴³.

Põhja Politseiprefektuuri Kesklinna politseiosakonna politseiametnik, kes oli antud väärteoasjas menetlejaks, leidis, et Erko Valk viis 04.11.2006 Tallinna Linnavalitsuse poolt korraldatud üritusel läbi avaliku koosoleku, mille teade oli eelnevalt linnavalitsuses registreerimata vastavalt AvKS § 6 lõikes 4 ja § 8 lõigetes 1-4 sätestatud nõuetele.

Kohtuväline menetleja asus seisukohale, et ErkoValk oli isikuks, kellel tekkis mõte minna protestiaktisiooniga Tartu mnt-le, kutsudes interneti vahendusel endaga ühinema ka teisi isikuid. Ideeks oli väljendada arvamust autoparaadi suhtes, seega oli olemas ka eesmärk. Samuti organiseeris Erko Valk oma arvamuse väljendamiseks teatud vahendeid (pasun, respiraatorid, banaanikastid, loosungite hõikamine jne). Kohtuväline menetleja, leides, et tegemist oli meelevaldusega AvKS § 2 mõistes, karistas Erko Valku AvKS § 8 lg 6 tunnustel ning § 14² lg 1 alusel rahalise trahviga⁴⁴.

Antud kiirmenetluse otsusele esitas Erko Valk kaebuse, mille taotluses vaidlustas otsusega määratud rahatrahvi ning nõudis selle tühistamist. Erko Valk motiveeris kaebust sellega, et tema ei korraldanud avalikku koosolekut, vaid ta ise osales Tallinna Linnavalitsuse korraldatud üritusel ja kutsus sinna ka oma tuttavaid. Samuti rõhus Erko Valk esitatud kaebuses AvKS § 7 lg 1 sätestatule, mis näeb ette avaliku koosoleku korraldamisest teatamise nõude 7 päeva enne koosoleku toimumist. Erko Valk sõnade kohaselt tuli tal mõtte uute autode paraadi vastu meelt avaldama minna üks päev enne linnavalitsuse korraldatavat üritust.

Erko Valk asus ka seisukohale, et vastavalt PS §-le 47 on kõigil õigus ilma eelneva loata rahumeelselt koguneda ja koosolekuid pidada ning leidis, et AvKS rikub või vähemalt ei korralda hästi kodaniku põhiõigust.

⁴³ Politsei andmebaas POLIS. Teade nr. 2302,06,0,0104682. 04.04.2007

⁴⁴ Politsei andmebaas POLIS. Teade nr. 2302,06,0,0104682. 04.04.2007

Harju Maakohus oma 02.03.2007 otsuses nr 4-07-21 asus alljärgnevale seisukohtadele.

Erko Valk`u süüdistati selles, et ta jättis meeleavalduse teate eelnevalt registreerimata, rikkudes sellega AvKS § 8 lg 6 nõudeid. Taolisest sättest tegi kohus järelduse, et juhul kui oleks tõendatud asjaolu, et Erko Valk oli koosoleku korraldaja, siis lasunuks tal vastavalt AvKS § 7 lg 1 p 1 sätetele kohustus koosoleku läbiviimise kohta esitada linnavalitsusele teade vähemalt 7 päeva enne koosoleku korraldamist. Vastavalt AvKS § 8 sätestatule oli sellise teate registreerimise kohustus või teatud asjaoludel registreerimata jätmise õigus vaid vastaval linnavalitsuse ametnikul. Sellise sätte kohaselt aga menetlusalust isikut süüdistada ei saaks, kuivõrd selle sätte kohaselt tulnuks rikkuda teate esitamisele esitatud nõudeid, mitte registreerimisenõudeid. Registreerimisõigust aga menetlusalusele isikule AvKS-s antud ei ole.

Lisaks eeltoodule puudusid antud väärteoasjas tõendid, mis oleksid ümber lükanud Erko Valk`u ütlused selle kohta, et ta sai teada Tartu maantee uuenduse avamise ja sellega seonduvate muude üksikasjade kohta alles päev enne linnavalitsuse korraldatava ürituse toimumist ning et nii tema kui tema mõttekaaslased lähtusid linnavalitsuse ülekutsest osaleda linnavalitsuse korraldataval üritusel, kus avaldasid kõvahäälselt oma arvamust, korraldamata ise mingit üritust.

Harju Maakohus oma 02.03.2007 otsuses nr 4-07-21 rahuldab Eko Valk`u kaebuse täielikult.

3.3 Intervjuu analüüs

2007. aasta märtsis viidi läbi intervjuud Põhja Politseiprefektuuri Korrakaitseosakonna peadirektor Tarmo Miilitsa, Liiklusjärelvalve osakonna vanemkomissar Oleg Lodeikini, Keslinna politseiosakonna korrakaitsetalituse komissar Urmas Tuisk`uga ning Ida politseiosakonna vanemkomissar Margus Kotteriga. Küsimused on ära toodud **Lisas 1**.

Intervjuudest nähtub, et menetleja lähtub avaliku koosoleku tõlgendamisel eelkõige AvKS-st. Lisaks arvestatakse, et avalikul koosolekul on olemas eesmärk ja organiseeritus. Samas

jäädakse seisukohale, et avalikku koosolekut võib läbi viia ka üks inimene ehk osavõtjate paljusus ei oma tähtsust, et tegemist oleks meeleavaldusega.

Intervjueeritavate sõnade kohaselt on politsei esmaseks tegevuseks avaliku koosoleku teate või ürituse loa taotluse saamisel esitatud andmetega tutvumine, nende tõepärasuse kontrollimine, samuti ohuanalüüsi tegemine.

Näiteks Kesklinna politseiosakonna korrakaitsetalituse komissar Urmas Tuisk`u sõnade kohaselt taheti 2006 aastal Kesklinna piirkonnas läbi viia avalikku üritust. Korraldaja poolt esitatud andmetest nähtus, et üritusest võtab osa umbes 400 inimest. Konsulterides aga korraldaja poolt palgatud turvaettevõttega selgus, et osavõtjate arvuks on oodata 1000 inimest. Antud juhul ei olnud menetlejale esitatud andmed tõepärased, sest korraldaja lootis tegeliku oodatava osavõtjate arvu väiksema näitamise teel maksta vähem turvatöötajate poolt osutatud teenuste eest.⁴⁵

Eelpool toodud näitest võib järeldada seda, et kui politsei ei kontrolli avaliku koosoleku teates või ürituse loa taotluses esitatud andmete vastavust tegelikkusele, võidakse ohtu seada isikute rahumeelne kogunemine kui ka avalik kord.

Avalike ürituste korraldamise kohta on Tallinna linnavolikogu poolt välja antud määrus, millest tulenevad nõuded, mida ürituse korraldaja on kohustatud täitma. Samas võib politsei seada oma tingimused ürituse korraldamiseks, mida korraldaja järgima peab.

Kesklinna politseiosakonna korrakaitsetalituse komissar Urmas Tuisk sõnade kohaselt seab politsei ürituse korraldajale tingimused, et tagada üritusel osalevate inimeste turvalisus, operatiivteenistuste vaba ligipääs, üritusest mitte osavõtjate isikute heaolu ning ürituse rahumeelne läbiviimine.⁴⁶

Näiteks 14.05.2006 viidi Raekoja platsil läbi emadepäevaks pühendatud üritus. Loa taotluse kooskõlastuseks seadis Kesklinna politseiosakonna korrakaitsetalituse komissar Urmas Tuisk korraldajale tingimuse, et üritusel peab kohapeal viibima kiirabi, kuna külastajatena oli oodata ka palju vanemas eas naisterahvaid. Näiteks kui oleks tekkinud

⁴⁵ Tuisk, U. 2007. Avalik koosolek-avalik üritus Tallinna linnas. Autori helisalvestis. Tallinn, 04.04.2007

⁴⁶ sama

olukord, kus üritusest osavõtjale oleks olnud vaja osutada esmaabi, siis kõik võimalused selleks oleks olnud tagatud.⁴⁷

Intervjueeritavate sõnade kohaselt on esinenud olukordi, kus politsei saab informatsiooni, et tahetakse läbi viia avalikku koosolekut, kuid selle teadet ei ole linnavalitsuses registreeritud. Sellistel juhtudel on politsei ühendust võtnud korraldajaga, et täpsustada toimuva asjaolusid ning selgitada AvKS § 7 lg 1 p1 sätestatud. Paljudel juhtudel on korraldajaga kokkuleppele jõutud, et viimase tegevus oleks seaduspärane, kuid on ette tulnud ka olukordi, kus korraldaja, kuulamata ära politsei selgitusi, on siiski läbi viinud miitingu ning sellega rikkunud AvKS-st.

Põhja Politseiprefektuuri Korrakaitseosakonna politseidirektor Tarmo Miilitsa sõnade kohaselt leidis taoline juhtum aset 18.05.2006, kui Tiit Madisson ja Aavo Savisch kutsusid uudisteportaalil Delfi avaldatud artiklis 20.05.2006 kõiki huvilisi osa võtma miitingust Tallinnas, Pronkssõduri juures. Kavandatav avalik koosolek ei olnud Tallinna Linnavalitsuses registreeritud. Politsei, planeeritavast meeleavaldusest teada saades, püüdis Tiit Madissoniga vestelda ja korduvalt selgitada, et olenemata sellest, et antud juhul AvKS § 7 lg 1 p 1 tulenevat sätet rakendada ei saa, on Tiit Madissonil siiski võimalus läbiviidava meeleavalduse kohese teatamise korral linnalt avaliku koosoleku korraldamiseks luba saada. Tiit Madisson, kuulamata ära teist osapoolt, hakkas aga jutule vahele segama ja selgitama oma PS-st tulenevaid õigusi koosoleku korraldamiseks ning keeldus kategooriliselt registreerimisteadet Tallinna Linnavalitusele esitamast. 20.05.2006 leidiski miiting aset. Politsei aga otsustas läbi viia suurejoonelise politseioperatsiooni, mitte tarvitusele võtta rangemad meetmed ehk koosoleku lõpetamist.⁴⁸

Intervjueeritavate sõnul sõltub politsei kohalolek läbiviidaval avalikul koosolekul või üritusel eelnevast ohuhinnangust, varasematest kogemustest, koosoleku või ürituse suunitlusest, kohast jne.

Põhja Politseiprefektuuri Ida politseiosakonna vanemkomissar Margus Kotter on näiteks kindlal seisukohal, et politsei peab tagama oma jõudude kohaloleku üritustel, kuhu on oodata suurt rahvamassi, alkoholsete jookide müüki ning alaealiste osavõttu. Sama

⁴⁷ Tuisk, U. 2007. Avalik koosolek-avalik üritus Tallinna linnas. Autori helisalvestis. Tallinn, 04.04.2007

⁴⁸ Miilits, T. 2007. Avalik koosolek-avalik üritus Tallinna linnas. Autori üleskirjutis. Tallinn, 04.04.2007

kehtib avaliku koosoleku puhul, kus õhutatakse rahvustevahelist vaenu ja kus on kohal erinevate rahvuste esindajad. Sellisel juhul suhtub politsei toimuvasse tähelepanelikumalt ja tagab politsei jõudude kohaloleku. Vajadusel korraldatakse ka politseioperatsioon avaliku koosoleku ja ürituse raames, tagamaks avalik kord.⁴⁹

Vastavalt AvKS-e § 14 lg 2 p 1 ja 2 ning Tallinna Linnavolikogu määruse nr 43 § 14 lg 1 p 1-5 on sätestatud, millistel juhtudel avalikku koosolekut või üritust võib lõpetada. Senini on politseipraktika selles osas olnud vähene, kus mingite asjaolude tõttu toimuv meeleavaldus või üritus oleks lõpetatud. Põhjenduseks on intervjueeritavad toonud rahutuste, avaliku korra rikkumiste ja ohu tekkimise võimaluse inimeste elule ja tervisele.

Kui läbiviidav avalik koosolek või üritus eeldab liikluse ümberkorraldamist, siis Põhja Politseiprefektuuri Liiklusjärelvalve osakond annab avalikule koosoleku teatele või ürituse loa taotlusele kooskõlastuse vaid juhul, kui liikluse ümberkorraldamiseks on tehtud liikluse ümberkorraldamise skeem. Skeem arutatakse läbi Tallinna Kommunaalameti Liiklusteenistuse spetsialistidega. Seega enne kooskõlastuse andmist on politseil kui ka linnaametnikel koosoleku kui üritusega seotud liikluskorraldusest ühesugune ettekujutus ja sarnased nõudmised.

Põhja Politseiprefektuuri Liiklusjärelvalve osakonna vanemkomissar Oleg Lodeikini sõnul ei ole õigusaktides sätestatud, milliseid liikluskorralduslikke kohustusi ja nõudeid peab täitma avaliku koosoleku või ürituse korraldaja ja milline on nende vastutus. Samas tõdeb ta, et liikluse ümberkorraldamise skeemi koostamine nõuab erialateadmisi ning koosoleku või ürituse korraldaja ülesandeks oleks kõige õigem jätta vaid eeldatavasti aset leidvad liikumised koosoleku või ürituse toimumisel.⁵⁰

Kokkuvõtteks võib öelda, et avaliku koosoleku teate või ürituse loa taotluse menetlemisel lähtub politsei seadustest ja muudest õigusaktidest. Politsei tugineb oma tegevuses nii varasematele kogemustele kui ka riskianalüüsi tulemustele. Esmaseks prioriteediks on rahumeelne avaliku koosoleku või ürituse läbiviimine ja avaliku korra tagamine.

⁴⁹ Kotter, M. 2007. Avalik koosolek-avalik üritus Tallinna linnas. Autori helisalvestis. Tallinn, 30.03.2007

⁵⁰ Lodeikin, O. 2007. Avalik koosolek-avalik üritus Tallinna linnas. Autori üleskirjutis. Tallinn, 03.04.2007

4. ETTEPANEKUD

4.1 Õigusliku regulatsiooni osas

Avaliku koosoleku korraldamine ja läbiviimine on Eesti Vabariigis seaduse tasandil reglementeeritud. Siiski esineb AvKS-ses vasturääkivust PS-es sätestatuga.

Näiteks AvKS § 7 näeb ette läbiviidava avaliku koosoleku teatamise kohustuse. Samas PS § 47 sätestab kõigi õiguse ilma eelneva loata rahumeelselt koguneda ja koosolekuid pidada ning PS § 45 näeb ette igäihe õiguse vabalt levitada ideid, arvamusi, veendumusi ja muud informatsiooni. Probleem tulenebki sellest, et seadusandja ei ole täpselt lahti kirjutanud avaliku koosoleku definitsiooni, samuti ei anna Eesti kohtupraktika seaduse rakendajale erilisi tõlgendamisjuhiseid.

Eeltoodust tulenevalt ei pruugi kodanik, kellel on soov oma mõtteid ja arvamust avalikus kohas teistega jagada, mõista, et tema tegevust võib tõlgendada kui avaliku koosoleku läbiviimist AvKS § 2 mõttes ning et ta rikub sellega käesoleva seaduse § 14² lg 1. Seega oleks vajalik nii kodanike kui seaduse rakendajate huvides täpselt seaduse tasandil defineerida avaliku koosoleku mõiste.

Praktika on näidanud, et AvKS § 7 lg 1 ja 2 kohaselt on avaliku koosoleku etteteatamistähtaeg 7 päeva probleemne ja väga intensiivne koosolekuvabaduse riive. See võib pärssida oma meelsuse avaldamist aktuaalsetes päevakajalistes küsimustes, välistades spontaanse meeleavalduse õiguspärase korraldamise täielikult. Samuti võib 7- või isegi 10-päevase ootamise mõjul kaduda mõte oma seisukohta avalikult väljendada.

Antud argumenti võib kummutada asjaolu, et ilmselt on/peab diferentseerima etteteatamistähtaja pikkust. Just registreerimistähtaja pikkus sunnib isikuid sageli otsima võimalusi spontaanseks meeleavalduseks seadusest “mööda hiilida” ning korraldama üritusi, mis selgelt ei kvalifitseeru avalikuks koosolekuks AvKS § 2 mõttes⁵¹. Kui avaliku

⁵¹ Õiguskantsler Allar Jõksi märgukiri justiitsminister Rein Langile. 26.09.2006 (nr 6-1/060804/00606452)

koosoleku registreerimise kohustuse tähtaeg oleks lühem, oleks võimalik mitmeid arusaamatusi vältida juba eos.

Antud probleemi lahenduse võimalusena näeb KorKS eelnõu § 66 lg-ed 3 ja 4 iseeneslikult kogunenud koosoleku eelneva mitteteatamise ning koosoleku pidamise, millest ei ole selle kiireloomulise läbiviimise vajaduse tõttu võimalik ette teatada. Viimasel juhul tuleb aga teatada viivitamata pärast koosoleku pidamise vajaduse tekkimisest.

Praktiline ei ole aga teavitamiskohustuse täielik ärakaotamine ja piiramine üksnes liikluse ümberkorraldamise vajadusega, kuna see seaks avaliku võimu paratamatult raskesse olukorda oma kohustuste täitmisel ning võib kaasa tuua kolmandate isikute õiguste ja vabaduste rikkumisi.

Avaliku koosoleku teate kooskõlastamise puhul saab politseiametnik praeguse regulatsiooni järgi kohaldada kahte võimalust- kas teade kooskõlastada või mitte kooskõlastada ning koosolek keelata esildisega.

Kehtiv AvKS ei pane aga avaliku koosoleku korraldajale kohustust menetleja poolt teate kooskõlastamiseks esitatud tingimuste täitmiseks, mistõttu tingimuslikku kooskõlastust avaliku koosoleku teate korral rakendada ei saa. KorKS-e vastu võtmisel lahendaks taolise puuduse § 68, mille kohaselt antakse politseiprefektile õigus kehtestada avaliku koosoleku pidamise aja või koha piirangud. Taoline piirang võib seisneda koosoleku üleviimises teisele kuupäevale, rongkäigu ümbersuunamises vms.

Kui käesoleval hetkel tulenevalt AvKS-st teavitatakse koheselt läbiviidavast avalikust koosolekust kohalikku omavalitsust, siis KorKS eelnõu järgi hakkaks kogunemiste teadete registreerimisega tegelema politseiprefektuur. Taoline muudatus aitaks kaasa vahetu kontakti saavutamisele koosoleku korraldaja ja politsei vahel ning muudaks teadete asjaajamiskorra vähem bürokraatlikuks.

AvKS § 8 lg 3 ning Tallinna Linnavolikogu määruse nr 43 järgi on isik kohustatud esitama politseiga ja ürituse puhul Tallinna transpordiametiga kooskõlastatud liiklusskeemi, kui avalik koosolek või üritus nõuab liikluse ümberkorraldamist. Ühest küljest on koosoleku või ürituse korraldajal parim teave selle kohta, millised liikumised koosolekul või üritusel

eeldatavasti aset leiavad. Samas ei ole tavainimesel mingeid teadmisi sujuva ja ohutu liikluskorralduse nõuete kohta. Puuduvad ju lähteandmed, kas üldse võib esineda vajadus liiklus ümber korraldada, milline on mingi koha liikluskoormus, millised on ühistranspordi täpsed marsruudid jms. Tegemist on erialateadmisi nõudva valdkonnaga. Nii sätestab ka liiklusseaduse ⁵² § 2, et liiklusega seonduva korraldamise kohustus on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil, Siseministeeriumil ja kohalikul omavalitsusel.

Seetõttu töö autor leiab, et koosoleku ja ürituse korraldajale liiklusskeemi esitamise kohustuse panemine ei ole otstarbekas. Piisab ka sellest, kui korraldaja esitab täpse ülevaate kavandatavatest liikumistest, mille alusel saab avalik võim otsustada liiklusskeemi vajalikkuse ja sisu üle.

Avaliku ürituse korraldamisel lähtutakse Tallinna Linnavolikogu määrusest nr 43. Eraldi seadust, mis reguleeriks avalike ürituste korraldamist terves riigis, kehtestatud ei ole. Praegusel hetkel reguleerib Eestis iga kohalik omavalitsus korraldatava avaliku ürituse põhimõtteid ja korraldaja kohustusi erinevalt. Samuti puudub sanktsiooni rakendamise võimalus avaliku ürituse korraldaja suhtes, kes eirab avaliku ürituse korraldamisel kehtestatud nõudeid.

Üheks võimaluseks on välja töötada seadus, mis kehtestaks avaliku ürituse läbiviimise ja korraldamise tingimused, sanktsioonid nende rikkumiste eest ja järelevalve teostamise korra.

4.2 Politsei tegevus

Olukorrad, millele politsei reageerima peab, on erinevad. Tingitud on see sellest, et korraldatav avalik koosolek või üritus ei kattu praktiliselt kunagi oma iseloomult eelmisega ning mis kõige olulisem, otsused tuleb vastu võtta väga lühikese aja jooksul.

Ettepanekuna võiks kaaluda võimalust, et kui politsei osavõtt avalikust koosolekust või üritusest on vajalik, siis tema tegevus peaks jääma võimalikult tahaplaanile ja

⁵² RT I 2001, 3, 6, RT I 2002, 105, 613

erapooletuks. Praeguses praktikas on olnud juhuseid, kus näiteks Tõnismäel, Pronkssõduri monumendi juures, avaliku koosoleku toimumisel, on politsei tõmmanud endale ühe rahvusgrupi (eestlaste) pahameele, sest politsei reageeris ainult nende provokatsioonidele, jättes venelaste tegemised kahe silma vahele.

Politsei funktsiooniks avalikul koosolekul või üritusel ei peaks olema ilmtingimata seal osalejate tingimusteta karistamine, vaid pigem õigusrikkumiste toimepanemise ennetamine ja takistamine. Samas, kui olukord seda nõuab, siis peab politsei sekkuma otsustavalt, jättes endast konkreetse ja seadustele tugineva organisatsiooni mulje.

AvKS § 14 sätestab juhud, millal politseiametnikul on õigus isikud kõrvaldada avalikult koosolekult või sootuks toimuv avalik koosolek lõpetada. Kehtiva regulatsiooni kohaselt piiravad antud meetmed oluliselt isiku koosolekuõigust. Võrreldes kehtiva AvKS-ga antakse KorKS eelnõuga politseile aga mitmeid uusi meetmeid, mis võimaldavad tagada koosolekuvabadust senisest oluliselt paindlikumalt. Nii tagatakse, et koosoleku keelamine ja sundlõpetamine oleksid tõepoolest viimased abinõud, mida ei hakata kasutama, kui ohtu või korrarikkumist on võimalik muul viisil tõrjuda.

Probleemiks jääb aga siiski see, et taoliste meetmete vältimatu rakendamise vajadusel võib politseiametnike tegevus õhutada inimesi agressiivsusele, sest politseis nähakse vaenlast, mitte rahumeelse kogunemise ja avaliku korra tagajat.

Uurimustöö autori arvates võiks politsei tõsiselt kaaluda suurematele läbiviidavatele avalikele koosolekutele menetlusgrupi kaasamist või vähemalt menetlejat, kes õigusrikkumise ajal ning järel omaks ülevaadet toimuvast, suudaks säilitada ja fikseerida võimalikult palju tõendeid ning vajadusel kuulaks koheselt üle tunnistajad. Praegusel hetkel on kogemused näidanud, et nn tavapolitseinik, kes on eelkõige avalikul koosolekul tagamas avalikku korda ning koosoleku rahumeelset läbiviimist, ei suuda omada täielikku ülevaadet avalikul koosolekul toimuvast ning seega on menetluslikult tähtsust omavad tõendid jäänud fikseerimata.

Avalikul koosolekul ja avalikul üritusel teostab riiklikku järelevalvet politsei. Üldjuhtudel pannakse avalikul koosolekul ja avalikul üritusel toime süütegusid, mis on avalikku korda

rikkuva iseloomuga, kuid sagedased on ka võimuesindaja seadusliku korralduse eiramine, alkoholiseaduse sätete rikkumine jne. Õigusrikkumiste puhul, kui on eksitud avaliku koosoleku korraldamise ja läbiviimise nõuete vastu, alustab politsei väärteomenetlust, mille menetlemine võib olla üsna aeganõudev ja keeruline. Põhjuseks on taas seaduses olevad lüngad ja vasturääkivused. Nagu töö autor on juba eelnevalt analüüsinud, ei anna AvKS § 2 konkreetset ja üheselt mõistetavat definitsiooni avaliku koosoleku mõistele. Seega praegusel juhul on see menetleja enda sisetunde alusel hindamine, kas tegemist on AvKS § 2 mõttes või mitte.

Menetleja otsused, kas avaliku koosoleku teade mitte kooskõlastada ehk esildisega koosolek keelata või avaliku ürituse loa taotlus mitte kooskõlastada või teha seda tingimuslikult, peavad olema põhjalikult motiveeritud. Haldusakti põhjendamine on hea halduse tava üks olulisemaid üldpõhimõtteid, mis on väga oluline nii haldusorgani enda (n.ö enesekontroll, mis sunnib oma otsust põhjalikult läbi mõtlema), isikute (et isik saaks aru, kas tema õigusi on kitsendatud seaduslikult ning kas tema õigusi tuleks kaitsta kaebemenetluses) kui ka kohtu (kontrolli teostamiseks) jaoks. Seega on oluline, et menetleja ei piirduks otsuse motiveerimisel vaid õiguslike aluste refereerimisega.

Töö autori seisukoht on, et avaliku koosoleku teate või avaliku ürituse loa taotluse menetlemisel on politseiametnikul kohustus teostada põhjalikku esitatud materjalide ning tausta kontrolli, et vältida hilisemate probleemide tekkimist (avaliku korra rikkumised, isikute elu või tervise ohtu seadmine jne) avaliku koosoleku või avaliku ürituse toimumise etapis. Olulist rõhku peaks töö autori arvates pöörama menetleja avaliku koosoleku teate või avaliku ürituse loa taotluse menetlemisel ka tehtud ohuhinnangule ja varasematele kogemustele, et otsustada täiendavate politseijõudude kohaloleku vajaduse üle läbiviidaval avalikul koosoleku või avalikul üritusel. Kui menetleja on antud küsimusse suhtunud liiga kergekäeliselt, on ta ohtu seadnud avaliku koosoleku või avalike ürituse rahumeelse läbiviimise.

KOKKUVÕTE

Käesolevas töös toodud andmete, tehtud analüüsi ning järelduste põhjal võib konstateerida, et autori poolt püstitatud hüpotees leidis tõendust: seadused ja teised õigusaktid, mille alusel politsei teostab järelevalvet avaliku koosoleku-avaliku ürituse läbiviimisel, on puudulikud.

Nimelt ei mõtesta AvKS selgelt lahti avaliku koosoleku definitsiooni ning on jätnud täitevvõimule teatud otsustusulatusse küsimustes, millised ühiskondliku elu avaldused arvata kaetuks avaliku koosoleku mõistega ning millele seetõttu kohaldada avaliku koosoleku seaduse norme. Taoline konkretiseerimatus raskendab aga politsei tegevust nii haldus- kui ka väärteomenetluse poole pealt.

Kogunemise ja koosoleku pidamise vabadust ning sõnavabadust piirab AvKS, mis sätestab keelatud avalikud koosolekud ning avaliku koosoleku korraldamise ja läbiviimise nõuded. Siinkohal on eeskätt oluline avalikust koosolekust eelneva teavitamise kohustus 7 päeva (kui eeldab liikluse ümberkorraldamist, siis 10 päeva) enne meelevaielduse läbiviimise päeva. Taoline AvKS-ses sätestatu nõue ei ole töö autori arvates iseenesest PS-st tulenevate koosolekute pidamise vabadust ja sõnavabadust liigselt piirav. Küll on aga praktika näidanud, et koosolekust etteteavitamine on probleemne just seetõttu, et teatamise ajaline määr on liiga pikk. Selline registreerimistähtaaja pikkus sunnib isikuid sageli otsima võimalusi spontaanseteks meelevaieldusteks või korraldama avalikke koosolekuid, mida ei registreerita just aja nappuse tõttu.

Avaliku koosoleku teate ja avaliku ürituse loa taotluse esitamise hetkest kohalikule omavalitsusele on tegu haldusmenetlusega. Et avalik koosolek või üritus toimuda saaks, peab korraldaja saama haldusorganilt (kohalik omavalitsus ja politseiprefektuur) kooskõlastuse. Menetlejale on antud võimalus avaliku koosoleku teade või avaliku ürituse loa taotlus kooskõlastada, mitte kooskõlastada või teha seda tingimuslikult. Probleemiks on aga see, et AvKS-st tulenevalt puudub menetlejal võimalus avaliku koosoleku korraldajale tingimusi esitada ning seega puudub korraldajal seaduslik kohustus neid täita.

Eraldi seadust, mis sätestaks terves riigis avaliku ürituse korraldamist, Eestis kehtestatud ei ole. Tallinna Linnavolikogu määrusest nr 43 tulenevalt puudub ka sanktsiooni rakendamise

võimalus avaliku ürituse korraldaja suhtes, kes eirab avaliku ürituse korraldamise nõudeid. Põhja Politseiprefektuuri käskkiri nr 336 annab politseile küll järelevalve teostamise õiguse, kuid see piirneb ainult avaliku ürituse loa taotluse mittekooskõlastamisega ning toimuva avaliku ürituse peatamise või lõpetamisega. Ürituse korraldajat politsei aga vastutusele võtta ei saa. Sellest tulenevalt leiab töö autor, et tuleks välja töötada seadus, mis üleriigiliselt kehtestaks avaliku ürituse läbiviimise ja korraldamise tingimused, sanktsioonid nende rikkumiste eest ning järelevalve teostamise korra.

Lähtuvalt eelpool toodud aspektidest on raskendatud politsei tegevus nii avaliku koosoleku teate ja avaliku ürituse loa taotluse kooskõlastamisel kui avaliku koosoleku ja avaliku ürituse läbiviimisel seadusest tulenevate nõuete rikkumiste menetlemisel. Seega on suur vajadus KorKS-se järele kahtlemata olemas, sest kehtivas AvKS-ses esinevad puudused, millest tingituna on pärsitud nii korraldaja kui politseipoolne tegevus, on KorKS eelnõus leidnud lahenduse.

Käesolevas töös on käsitletud ja võetud kokku erinevad asjakohased materjalid (õigusaktid, artiklid, raamatud, kohtulahendid, intervjuud), välja toodud seaduses esinevad kitsaskohad ning vastuolud. Analüüsi põhjal on töö autor esitanud oma seisukohad ning teinud ettepanekuid eksisteerivate probleemide lahendamiseks.

РЕЗЮМЕ

Данная работа написана на эстонском языке и её объем составляет 44 страницы. Работа исследует действия полиции при выдаче разрешений на проведение общественных собраний и мероприятий. Также исследуются процедура разбирательства законодательных требований при нарушении проведения общественных собраний и мероприятий и разбирательства проблем, которые обусловлены расхождениями законов общественного порядка с конституционным правом.

В данной теме автор работы приводит интервью с полицейскими служащими, работающими в Põhja Politseiprefektuur, которые постоянно в своей каждодневной работе соприкасаются с проведением общественных собраний и мероприятий. Далее проведён анализ интервьюируемых лиц и сделаны выводы.

В результате работы можно ознакомиться с недостатком на сегодняшний день закона об общественном порядке и закона о внутреннем распорядке города Таллинна. Исходя из этого, автор работы вынес расхождения и противоречия, чтобы представить идеи и предложения, полученных в ходе работы, для выработки новых законов и прав по урегулированию порядков в общественных местах и мероприятиях.

Работа состоит из четырёх глав, где в первой главе право общественных собраний рассматривается как право реализации свободы слова, указанное законом, и как понятия проведения общественных собраний и мероприятий. Во второй главе приводится сфера влияния полиции при регулировании общественных собраний и мероприятий и сфера влияния полиции при проведении надзора. В третьей главе автор работы приводит конкретные три примера нарушения закона при проведении общественных собраний. Далее анализируются данные о действиях полиции при проведении общественных собраний и мероприятий, полученных в ходе проведения интервью. И в четвёртой главе приведены предложения об изменениях законной основы действий и о деятельности полиции.

В ходе написания работы выстроилась следующая гипотеза: Законы и другие правовые акты, на основе которых полиция проводит надзор за проведением общественных собраний и мероприятий, недостаточно полные.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

Internetimaterjalid

1. Avaliku koosoleku teade nr 138.
http://www.tallinn.ee/est/g3866/avalikud_yritused?id=695&type=k 01.03.2007
2. Koosolekuvabadusest Eesti õiguses
<http://www.minut.ee/article.pl?sid=03/02/12/2128248> 03.03.2007
3. Korrakaitseaduse eelnõu
http://eoigus.just.ee/?act=6&subact=1&OTSIDOC_W=179363 19.04.2007
4. Korrakaitseaduse eelnõu seletuskiri
http://eoigus.just.ee/?act=6&subact=1&OTSIDOC_W=179363 19.04.2007
5. Riigikogu IV istungi järk 06.11.1996.Riigikogu stenogramm. Tallinn
<http://web.riigikogu.ee/ems/stenograms/1996/11/t96110607.html> 05.03.2007
6. Siseminister Kalle Laaneti pöördumine pressikonverentsil
<http://www.sisemin.gov.ee/atp/?id=17716> 01.04.2007
7. Vikipeedia Vaba entsüklopeedia. <http://et.wikipedia.org/wiki/Moraal> 24.04.2007
8. Õiguskantsler Allar Jõksi vastus Riigikogu liikme härra Andres Herkeli esitatud kirjalikule küsimusele 06.2006 <http://www.oiguskantsler.ee/?menuID=16>
01.05.2007
9. Õiguskantsleri Allar Jõksi vastus Riigikogu liikme Eiki Nestori poolt esitatud kirjalikule küsimusele mai kuus 2006.<http://www.oiguskantsler.ee/?menuID=16>
30.04.2007

Õigusaktid

10. Avaliku koosoleku seadus. 23.03.1997.- RT I 1997, 30, 472, RT I 2002, 63, 387
11. Avaliku koosoleku teate, avaliku ürituse ja spordiürituse loa taotluse menetlemise kord. Põhja Politseiprefektuuri käskkiri nr 336, 30.10.2006
12. Eesti Vabariigi Põhiseadus. 28.06.1992.- RT 1992,26,349, RT I 2003, 64, 429
13. Haldusmenetluse seadus.1.07.2002.- RT I 2002, 53, 336, RT I 2005, 39, 308

14. Truuväli, E.J. & Kask, O. & Lehis, L. & Lindpere, H. & Lõhmus, U. & Madise, Ü. & Merusk, K. & Narits, R. & Olle, V. & Põld, J. & Schneider, H. 2002. Eesti Vabariigi Põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Juura Õigusteabe AS. Tallinn
15. Karistusseadustik. 06.06.2001.- RT I 2001, 61, 364
16. Liiklusseadus.4. 12. 2000.- RT I 2001, 3, 6, RT I 2002, 105, 613
17. Politseiseadus.20.09.1990.-RT 1990, 10, 113, RT I 2004, 54, 390, RT I 2005, 71, 548
18. Politseioperatsiooni korraldamise juhend. Põhja Politseiprefektuuri käskkiri nr 33, 31.08.2005
19. Tallinna linna avaliku korra eeskiri ja avaliku koosoleku korraldamise nõuded. Tallinna Linnavolikogu määrus nr 43, 25.08.2005

Teatmeteos

20. Eesti kirjakeele seletussõnaraamat.1999. III kd, 2 vihik. Tallinn.

Artiklid kogumikus

21. Aaviksoo, B. 2004. Avaliku koosoleku mõistest sõnavabaduse valguses- Juridica, VII, 487-498
22. Aedmaa, A. 2004. Avaliku korra kaitse Eesti õigusruumis- Juridica, VII, 499-504
23. Ernits, M. 2007. Avalik väljendusvabadus ja demokraatia- Juridica, I, 16-29

Raamatud

24. Aarnio, A. 1996.*Õiguse tõlgendamise teooria*. Tallinn:Juura
25. Maruste, R. 2004. *Konstitutsionalism ning põhiõiguste ja-vabaduste kaitse*. Tallinn: Juura
26. Rover, C. de. 2001. *Teenida ja kaitsta. Inimõigused ja humanitaarõigus politsei- ja julgeolekujõududele*. Tallinn: Õigustõlkebüroo Interlex OÜ

Muud materjalid

27. Avalik koosolek Eesti Vabariigi 86. aastapäeva kaitsejõudude paraadil. Põhja Politseiprefektuuri R.Küüdi kiri õiguskantsleri asetäitja-nõunikule M.Ernitsale 26.märtsist 2004 (nr 7-3/36)
28. Õiguskantsler Allar Jõksi märgukiri justiitsminister Rein Langile. 26.09.2006 (nr 6-1/060804/00606452)
29. Õiguskantsler Allar Jõksi vastus Riigikogu liikme A.Herkeli ja J.Leppiku arupärimisele, Riigikogus 7.oktoobril 2002
30. Madisson, E. 1922/38. Koosolekute seadus.- Politseileht, 637
31. Harju Maakohtu 02.03.2007 otsus nr. 4-07-21
32. Riikohtu kriminaalkolleegium. 10.09.1996. RT III 1996, 25, 334
33. Tallinna Halduskohtu 08.03.2007 otsus nr 3-06-1247
34. Politsei andmebaas POLIS. Teade nr. 2316,06,0,0003394. 05.05.2007
35. Politsei andmebaas POLIS. Teade nr. 2316.06.0.0008333. 12.03.2007
36. Politsei andmebaas POLIS. Teade nr. 2302,06,0,0104682. 04.04.2007

LISA 1

Intervjuuküsimused teema "Avalik koosolek-avalik üritus Tallinna linnas" raames

1. Millised on asjaolud, mille abil võib kindlalt tõdeda, et tegemist on avaliku koosolekuga?
2. Milline on politsei esmane tegevus registreeritud avaliku koosoleku teate või avaliku ürituse loa taotluse saamisel?
3. Mille järgi politsei otsustab, kas politsei kohalolek läbiviidaval avalikul koosolekul või üritusel on vajalik?
4. Millised on riskikriteeriumid, millele politsei reageerib avaliku koosoleku teate või ürituse loa taotluse saamisel tähelepanelikumalt?
5. Millistel juhtudel on vajalik politseiametnikul avalikul koosolekul või avalikul üritusel õigusrikkumise toime pannud isiku suhtes koheselt reageerida ning millal on otstarbekam õigusrikkumine esmalt fikseerida ja hiljem õigusrikkuja välja kutsuda ning siis temaga tegeleda?
6. Millistel juhtudel politseiametnik lõpetab avaliku koosoleku või avaliku ürituse?
7. Millised on ajendid politseioperatsiooni läbiviimiseks avaliku koosoleku või ürituse toimumisel?
8. Politsei tegevus peale avaliku koosoleku või avaliku ürituse lõppemist ning selle analüüs?
9. Avaliku koosoleku või avaliku ürituse läbiviimisel teate kooskõlastamise tingimused ja nõuded kui on vajalik liikluse ümberkorraldamine?
10. Liikluspolitsei tegevus avalikust koosolekust või üritusest osa võtvate isikute massilisel liikluseeskirjade rikkumisel? Millest oleneb rikkumisele reageerimine?
11. Liikluspolitsei roll vahetult peale avaliku koosoleku või avaliku ürituse lõppemist?
12. Millised on läbiviidavast avalikust koosolekust või üritusest osavõtvate isikute poolt enim toime pandud liikluseeskirjade rikkumised?

Margus Kotter. Avalik koosolek-avalik üritus Tallinna linnas. Autori Marju Tooming helisalvestis. Tallinn, 30.03.2007.

1. *Küsimus:* Millised on asjaolud, mille abil võib kindlalt tõdeda, et tegemist on avaliku koosolekuga?

1. *Vastus:* Lähtuvalt Avaliku koosoleku seaduse § 2-st mõistetakse avaliku koosolekuna väljakul, pargis, teel, tänaval või muus avalikus kohas vabas õhus korraldatavat koosolekut, demonstratsiooni, miitingut, piketti, religioosset üritust, rongkäiku või muud meeleavaldust. Avaliku koosoleku puhul ei ole oluline, kas osavõtjaid on üks või rohkem. Eelkõige tuleb hinnata meeleavalduse eesmärki, organiseeritust ja kohta, kus miitingut läbi viia planeeritakse.

2. *Küsimus:* Milline on politsei esmane tegevus registreeritud avaliku koosoleku teate või avaliku ürituse loa taotluse saamisel?

2. *Vastus:* Politsei esmaseks tegevuseks avaliku koosoleku teate või ürituse loa taotluse saamisel on esitatud andmetega tutvumine, ohuanalüüsi tegemine, avalike ürituste puhul kooskõlastuse andmiseks näiteks tingimuste esitamine, samuti läbirääkimised korraldajaga, nende nõustamine jne.

3. *Küsimus:* Mille järgi politsei otsustab, kas politsei kohalolek läbiviidaval avalikul koosolekul või üritusel on vajalik?

3. *Vastus:* Jällegi tehakse eelnevalt ohuhinnang ning vaadatakse, kellele suunatud avaliku koosoleku või üritusega tegemist on ning milline on meeleavalduse või ürituse eesmärk. Tähtsust omab kindlasti ka osavõtivate inimeste hulk kui ka koht. Näiteks kui tegemist on üritusega, kus vanaprouad viivad läbi üritust pargis, kus teavitatakse üritusest osavõtvaid inimesi kasside pidamisest ja loetakse luuletusi kassidest, siis politsei ei lähe kindlasti kohale, kuid politsei võtab teadmiseks, et selline üritus, sellises kohas ja ajal ning sellise eesmärgiga toimub. Kui aga tegemist on näiteks õllesummeriga, millest osavõtjate arv on suur, kus müüakse alkohoolseid jooke ning on oodata ka alaealiste osavõttu, siis on kindlasti kohal ka politsei. Või kui Maarjamäel viiakse läbi avalikku koosolekut, kus on oodata võimaliku konflikti tekkimist, siis reageerib politsei samuti tähelepanelikumalt ja on kohal, et tagada avalik kord.

4. *Küsimus:* Millised on riskikriteeriumid, millele politsei reageerib avaliku koosoleku teate või ürituse loa taotluse saamisel tähelepanelikumalt?

4. *Vastus:* Taas mängivad olulist rolli läbiviidava avaliku koosoleku või ürituse koht, eesmärk, rahvaarv, samuti see, kellele koosolek või üritus suunatud on.

5. *Küsimus:* Millistel juhtudel on vajalik politseiametnikul avalikul koosolekul või avalikul üritusel õigusrikkumise toime pannud isiku suhtes koheselt reageerida ning millal on otstarbekam õigusrikkumine esmalt fikseerida ja hiljem õigusrikkuja välja kutsuda ning siis temaga tegeleda?

5. *Vastus:* Palju oleneb sellest, milline on õigusrikkumine. Kui näiteks läbiviidaval üritusel tekib olukord, kus on ohus inimeste tervis ja elu, siis loomulikult sekkub politsei koheselt. Samuti kui näiteks avalikul koosolekul hõigatakse valju häälset või kantakse loosungeid, mis on vaenuõhutava sisuga, siis taas on politseil alust sekkumiseks.

6. *Küsimus:* Millistel juhtudel politseiametnik lõpetab avaliku koosoleku või avaliku ürituse?

6. *Vastus:* Ida Tallinna piirkonnas ei ole tänaseni ühtegi avalikku koosolekut ega üritust lõpetatud. Taoline meetod tekitab konflikte. Siiani on politsei oma eelneva tegevusega üritanud vältida olukordi, kus ei peaks rakendama tulenevalt AvKS §-s 14 ning Tallinna Linnavolikogu määruse 43 §-s 13 sätestatud. Enim levinud olukorraks, kus võiks kasutada lõpetamise meetodit, on olnud just avaliku koosoleku planeerimine, mille teadet ei ole eelnevalt registreeritud.

7. *Küsimus:* Millised on ajendid politseioperatsiooni läbiviimiseks avaliku koosoleku või ürituse toimumisel?

7. *Vastus:* Jällegi on selleks oodatav rahva hulk, eesmärk ning väljendusviis.

8. *Küsimus:* Politsei tegevus peale avaliku koosoleku või avaliku ürituse lõppemist?

8. *Vastus:* Peale avaliku koosoleku lõppemist teeb menetleja toimunud meelevaldusest kokkuvõtte ning analüüsi. Samuti toimub süütegude menetlemine.

Tarmo Miilits. Avalik koosolek-avalik üritus Tallinna linnas. Autori Marju Tooming üleskirjutis. Tallinn, 04.04.2007.

1. *Küsimus:* Millised on asjaolud, mille abil võib kindlalt tõdeda, et tegemist on avaliku koosolekuga?
1. *Vastus:* Politsei lähtub eelkõige AvKS § 2-st, mis sätestab avaliku koosolekuna väljakul, pargis, teel, tänaval või muus avalikus kohas vabas õhus korraldatavat koosolekut, demonstratsiooni, miitingut, piketti, religioosset üritust, rongkäiku või muud meelevaldust.
2. *Küsimus:* Milline on politsei esmane tegevus registreeritud avaliku koosoleku teate või avaliku ürituse loa taotluse saamisel?
2. *Vastus:* Politsei esmaseks tegevuseks on esitatud andmetega tutvumine, isikute taustakontroll, ohuanalüüsi tellimine (kui on tegemist kõrgendatud riskiga avaliku ürituse või koosolekuga), meediamonitooring, korraldajate ja turvaettevõtte väljakutsumine täiendavate asjaolude, võimekuse ja detailide täpsustamiseks, vajadusel koos korraldajaga toimumiskohal riskide kaardistamine ja neile lahenduse leidmine. Samuti on oluline korraldaja nõustamine turvalisuse tagamise küsimuses ning hinnangu andmine, kas selle ürituse või koosolekuga ei häirita linna tavaelu, kellegi põhiõiguseid ega oleks vastuolus kehtiva õigusruumiga. Operatiivteenistustele juurdepääsu tagamine ja evakuatsiooniteede olemasolu.
3. *Küsimus:* Mille järgi politsei otsustab, kas politsei kohalolek läbiviidaval avalikul koosolekul või avalikul üritusel on vajalik?
3. *Vastus:* Olulist tähendust omab eelpool väljatoodu ehk kogu informatsioon, mida politsei oma esmastest tegevustest saab. Näiteks üritused, mille raames on oodata suurt osavõtjate arvu ning müüakse või pakutakse alkohoolseid jooke või kui toimival avalikul koosolekul on eelnev ohuhinnang või varasem kogemus näidanud, et meelevaldus ei pruugi olla rahumeelne, siis sellistel juhtudel tagab politsei enda jõudude kohaloleku.
4. *Küsimus:* Millised on riskikriteeriumid, millele politsei reageerib avaliku koosoleku teate või avaliku ürituse loa taotluse saamisel, tavalisest tähelepanelikumalt?
4. *Vastus:* Väga tähtis on koht, kus planeeritavat üritust või avalikku koosolekut läbi viiakse. Samuti on tähtsust omavateks riskikriteeriumiteks eesmärk, rahvaarv, võimaliku konflikti tekkimine.

5. *Küsimus:* Millistel juhtudel on vajalik politseiametnikul avalikul koosolekul või avalikul üritusel õigusrikkumise toime pannud isiku suhtes koheselt reageerida ning millal on otstarbekam õigusrikkumine esmalt fikseerida ja hiljem õigusrikkuja välja kutsuda ning siis temaga tegeleda?

5. *Vastus:* See on taktika. Milline taktika valitakse, sõltub ohuanalüüsist ja sündmuste käigust kogumina.

6. *Küsimus:* Millistel juhtudel politseiametnik lõpetab avaliku koosoleku või avaliku ürituse?

6. *Vastus:* Praegusel hetkel on avaliku koosoleku või avaliku ürituse lõpetamise osas praktika vähene. Lõpetamisel lähtutakse nii AvKS-st kui ka Tallinna Linnavalikogu määrusest nr 43. On olnud küll alust näiteks meelevalduse lõpetamiseks, kuna avaliku koosoleku teadet ei ole linnavalitsuses eelnevalt registreeritud, kuid politsei ei ole seda meetodit kasutanud just seetõttu, et vältida rahutuste tekkimist. Samuti on esinenud olukordi, kus politsei saab eelnevalt informatsiooni avaliku koosoleku läbiviimise kohta, mille teadet ei ole eelnevalt registreeritud. Taolistel juhtudel on aga politsei ühendust võtnud korraldajaga, et täpsustada toimuva asjaolusid ning selgitada AvKS § 7 lg 1 p 1 sätestatut. Paljudel juhtudel on korraldajaga kokkuleppele jõutud, et viimase tegevus oleks seaduspärane, kuid näiteks võib tuua ka konkreetse juhtumi, kus korraldaja, kuulamata ära politsei selgitusi, on siiski korraldanud miitingu ning rikkunud AvKS-st. Nimelt 18.05.2006 kodanikud Tiit Madisson ning Aavo Savisch kutsusid uudisteportaalil Delfi avaldatud artiklis 20.05.2006 kõiki huvilisi osa võtma miitingust Tallinnas, Pronkssõduri juures. Kavandatav avalik koosolek ei olnud Tallinna Linnavalitsuses registreeritud. Politsei, saades teada planeeritavast meelevaldusest, püüdis Tiit Madissoniga vestelda ja korduvalt selgitada, et olenemata sellest, et antud juhul ei saa avaliku koosoleku seaduse § 7 lg 1 p 1 tulenevat sätet rakendada, on Tiit Madissonil siiski võimalus läbi viidava meelevalduse kohese teatamise korral linnalt avaliku koosoleku korraldamiseks luba saada. Tiit Madisson aga kuulamata ära teist osapoolt, hakkas jutule vahele segama ja selgitama oma põhiseadusest tulenevaid õigusi koosoleku korraldamiseks ning keeldus kategooriliselt registreerimisteadet Tallinna Linnavalitsusele esitamast. 20.05.2006 leidiski miiting aset. Politsei aga otsustas läbi viia suurejoonelise politseioperatsiooni, mitte tarvitusele võtta rangemaid meetmeid ehk koosoleku lõpetamist.

7. *Küsimus:* Millised on ajendid politseioperatsiooni läbiviimiseks avaliku koosoleku või avaliku ürituse toimumisel?

7. *Vastus:* Politseioperatsiooni on vajalik läbi viia juhul kui tuleb kasutada eriõiguseid või eritehnikat või erivahendeid, mis ei ole politsei igapäevases kasutuses.
8. *Küsimus:* Politsei tegevus peale avaliku koosoleku või avaliku ürituse lõppemist ning selle analüüs?
8. *Vastus:* Kokkuvõtete tegemine, vajadusel analüüsi koostamine, õigusrikkujate süütegude menetlemine.

Urmas Tuisk. Avalik koosolek-avalik üritus Tallinna linnas. Autori Marju Tooming helisalvestis. Tallinn, 04.04.2007.

1. *Küsimus:* Millised on asjaolud, mille abil võib kindlalt tõdeda, et tegemist on avaliku koosolekuga?

1. *Vastus:* AvKS § 2 sätestab avaliku koosoleku mõiste. Sellest tulenevalt lähtub ka politsei tõdemaks, et tegemist on avaliku koosolekuga. Kindlasti omavad tähtsust asjaolud, kus meelevaldust läbi viiakse, milline on eesmärk ja organiseeritus. Ka üks inimene, kes avaldab oma meelt avalikus kohas ja kelle tegevusel on eesmärk ning organiseeritus, viib läbi avaliku koosoleku. Seega ei oma tähtsust, kas meelevaldajaid on rohkem kui üks või mitte.

2. *Küsimus:* Milline on politsei esmane tegevus registreeritud avaliku koosoleku teate või avaliku ürituse loa taotluse saamisel?

2. *Vastus:* Politsei esmaseks tegevuseks registreeritud teate või loa taotluse saamisel on esitatud andmetega tutvumine ja nende tõepärasuse kontrollimine. On esinenud olukordi, kus korraldaja poolt esitatud andmed ei vasta tegelikkusele. Näiteks sooviti 2006. aastal Kesklinna piirkonnas läbi viia avalikku üritust. Korraldaja poolt esitatud andmetest nähtus, et üritusest võtab osa umbes 400 inimest. Konsulterides aga korraldaja poolt palgatud turvaettevõttega selgus, et osavõtjate arvuks on oodata 1000 inimest. Antud juhul ei olnud menetlejale esitatud andmed tõepärased, sest korraldaja lootis tegeliku oodatava osavõtjate arvu väiksema näitamise teel maksta vähem turvatöötajate poolt osutatud teenuste eest. Taoline valeinfo oleks jäänud tähelepanemata, kui menetleja ei oleks turvaettevõttega asjaolusid täpsustanud.

Esmaseks tegevuseks on ka korraldaja nõustamine ning vajaduse korral riskianalüüsi tegemine. Samuti avalike ürituste puhul, esitab menetleja loa taotluse kooskõlastamiseks ka omapoolsed tingimused. Näiteks 14.05.2006 viidi Raekoja platsil läbi emadepäevaks pühendatud üritus. Loa taotluse kooskõlastuseks seati korraldajale tingimus, et üritusel peab koha peal viibima kiirabi, kuna külastajateks oli oodata ka palju vanemas eas naisterahvaid. Näiteks kui oleks tekkinud olukord, kus üritusest osavõtjale oleks olnud vaja osutada esmaabi, siis kõik võimalused selleks oleksid olnud tagatud.

3. *Küsimus:* Mille järgi politsei otsustab, kas politsei kohalolek läbiviidaval avalikul koosolekul või üritusel on vajalik?
3. *Vastus:* Kogu eelnev töö (ohuanalüüs, esitatud andmete vastavus tegelikkusele, tausta uuring jne), kuid samuti ka koosoleku või ürituse suunitlus, koht ning varasem kogemus annab võimaluse otsustada, kas politsei kohalolek läbiviidaval avalikul koosolekul või avalikul üritusel on vajalik. Näiteks üritusele, kuhu on oodata suurt küllastajate arvu, kellest suurem osa on alaealised ning on teada, et ürituse raames toimub ka alkoholi müük, reageerib politsei tähelepanelikumalt ja tagab politsei kohaloleku.
4. *Küsimus:* Millised on riskikriteeriumid, millele politsei reageerib avaliku koosoleku teate või ürituse loa taotluse saamisel tähelepanelikumalt?
4. *Vastus:* Riskikriteeriumiteks on läbiviidava avaliku koosoleku või ürituse koht, eesmärk, rahvaarv, kuid samuti see, kellele koosolek või üritus suunatud on ehk kes on sihtgrupp.
5. *Küsimus:* Millistel juhtudel on vajalik politseiametnikul avalikul koosolekul või avalikul üritusel õigusrikkumise toime pannud isiku suhtes koheselt reageerida ning millal on otstarbekam õigusrikkumine esmalt fikseerida ja hiljem õigusrikkuja välja kutsuda ning siis temaga tegeleda?
5. *Vastus:* Kõik oleneb õigusrikkumise sisust. Kui ohus on isikute elu ja tervis, peab politsei sekkuma koheselt. Samuti tuleks reageerida viivitamatult isikute suhtes, kes rikuvad avalikku korda või õhutavad rahvastevahelist vaenu.
6. *Küsimus:* Millistel juhtudel politseiametnik lõpetab avaliku koosoleku või avaliku ürituse?
6. *Vastus:* Lõpetamisel lähtutakse AvKS-st kui ka Tallinna Linnavalikogude määrusest nr 43. On olnud küll alust näiteks meelevahelduse lõpetamiseks, kuna avaliku koosoleku teadet ei ole linnavalitsuses eelnevalt registreeritud, kuid politsei ei ole seda meetodit kasutanud just seetõttu, et vältida rahutuste tekkimist.
7. *Küsimus:* Millised on ajendid politseioperatsiooni läbiviimiseks avaliku koosoleku või ürituse toimumisel?
7. *Vastus:* Operatsiooni läbiviimise vajalikkust saab otsustada eelneva ohuhinnangu tegemisel. Operatsiooni läbiviimist võivad tingida ka arvatava osavõtjate arvu suurus, sihtgrupp, kellele üritus või koosoleku suunatud on, kuid kindlasti ka koht, eesmärk ja organiseeritus.

8. *Küsimus:* Politsei tegevus peale avaliku koosoleku või avaliku ürituse lõppemist ning selle analüüs?

8. *Vastus:* Avaliku koosoleku või ürituse lõppemisel tegeleb politsei süütegude menetlemisega, kuid samuti teeb analüüsi või kokkuvõtte toimunust.

Oleg Lodeikin. Avalik koosolek-avalik üritus Tallinna linnas. Autori Marju Tooming üleskirjutis. Tallinn, 03.04.2007.

1. *Küsimus:* Avaliku koosoleku või avaliku ürituse läbiviimisel teate kooskõlastamise tingimused ja nõuded kui on vajalik liikluse ümberkorraldamine?

1. *Vastus:* Sõltuvalt avaliku ürituse (kaasa arvatud ka kinnised üritused) või avaliku koosoleku osalejate hulgast ning toimumise kohast, nõuab politsei liikluse ümberkorraldamist ja mõistliku arvu parkimiskohtade olemasolu piirnevatel aladel. Liikluse ümberkorraldamise nõudes selgitatakse avaliku ürituse või avaliku koosoleku korraldajatele riske, mis võivad kaasneda kogunemise läbiviimisega. Näiteks Põhja Politseiprefektuuri liiklusjärelvalve osakond annab avaliku koosoleku teatele või ürituse loa taotlusele kooskõlastuse juhul, kui liikluse ümberkorraldamiseks on tehtud liikluse ümberkorraldamise skeem. Skeem arutatakse läbi Tallinna Kommunaalameeti Liiklusteenistuse spetsialistidega. Vajadusel tehakse ettepanekud liikluskorralduse muutmiseks. Ürituse korraldaja koormuse vähendamiseks kooskõlastab politsei oma nõudmised juba eelnevalt Liikluskorraldusteenistusega. Seega on enne kooskõlastuse andmist nii politseil kui ka linnaametnikel koosoleku või üritusega seotud liikluskorraldusest ühesugune ettekujutus ja sarnased nõudmised. Kindlalt ei ole kehtestatud nõudeid, mida korraldajad täitma peavad. Kooskõlastuse saamine sõltub eri ametkondade nn ohuhinnangust ja ürituses osalejate arvust.

Samas nõuab liikluse ümberkorraldamise skeemi koostamine erialateadmisi ning koosoleku või ürituse korraldaja ülesandeks oleks kõige õigem jätta vaid eeldatavasti aset leidvad liikumised koosoleku või ürituse toimumisel.

2. *Küsimus:* Liikluspolitsei tegevus avalikust koosolekust või üritusest osa võtvate isikute massilisel liikluseeskirjade rikkumisel?

2. *Vastus:* Liikluspolitsei reageerib kõikidele rikkumistele, mis pannakse toime nii üritusel osalejate kui ka kõrvaliste isikute poolt. Kui tegemist on massilise korrarikkumisega, teavitab liikluspolitsei Põhja Politseiprefektuuri juhtimiskeskust ja sündmuskohale saadetakse lisajõud, kes abistavad korra taastamisel. Eriti suure ulatuse ja teatud suunitlusega üritustel paneb politsei paika oma töö prioriteedid st määratakse ära põhilised töösuunad ja rikkumised, millele regeeritakse nn 0 – tolerantsiga (näit Õllesummer Tallinnas Lauluväljakul – põhieesmärk, et liiklusesse ei satuks joobes juhte).

3. *Küsimus:* Liikluspolitsei roll vahetult peale avaliku koosoleku või avaliku ürituse lõppemist?
3. *Vastus:* Peale ürituse lõppemist on sõltuvalt ürituse asukohast ja osavõtjate arvust suurem osa liikluspolitseinikest kaasatud liikluse reguleerimisele ja liiklusummikute lahtiarutamisele.
4. *Küsimus:* Millised on läbiviidavast avalikust koosolekust või üritusest osavõtivate isikute poolt enim toime pandud liikluseeskirjade rikkumised?
4. *Vastus:* Enim toime pandud liikluseeskirjade rikkumised on sõiduki parkimine selleks keelatud kohas ning ajutiste liikluskorraldus vahendite nõuete eiramine.